

Valentina Šapina*

Izvorni znanstveni rad
UDK 343.55:351.74-057.36
Rad primljen: 25. rujna 2015.

EDUCIRANOST, MOTIVIRANOST I STAVOVI POLICIJSKIH SLUŽBENIKA O OBITELJSKOM NASILJU

Sažetak: *Kako bismo prikazali ozbiljnost i sveprisutnost nasilja u obitelji u društvu, u radu je napravljena analiza prekršaja i kaznenih djela nasilja u obitelji za razdoblje od 2003. do 2013. godine na razini Republike Hrvatske. Također je istaknuta važnost policijskih službenika pri postupanju u slučajevima obiteljskog nasilja jer oni nerijetko prvi dolaze na mjesto događaja: stoga način na koji oni reagiraju u takvim situacijama, njihov stav prema žrtvi i zaštita koju joj pružaju od ključne su važnosti za sigurnost žrtve i odgovornost počinitelja.*

Glavni cilj ovoga rada provedba je istraživanja slažu li se policijski službenici s mitovima o obiteljskom nasilju, smatraju li nasilje u obitelji javnom ili privatnom stvari te stupanj njihove educiranosti i zainteresiranosti za postupanje u slučajevima obiteljskog nasilja. Istraživanje je provedeno nad policijskim službenicima Policijske uprave zagrebačke uz pomoć anketnog upitnika, a analizom provedenog istraživanja došli smo do zaključka da unatoč borbi protiv nasilja u obitelji i nadalje postoji visok stupanj tolerancije na obiteljsko nasilje, dok educiranost i motiviranost policijskih službenika nisu na dostatnoj razini što sigurno utječe na učinkovitost policijskih službenika, kao i kvalitetu pružanja zaštite žrtvi nasilja u obitelji.

Ključne riječi: *mitovi o nasilju u obitelji, analiza statističkih pokazatelja, javni/privatni problem, učinkovitost, educiranost, policijski službenici*

1. UVOD

Nasilje u obitelji ozbiljan je i sveprisutan problem kako u svijetu tako i u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu RH). Ono krši temeljna ljudska prava žrtve i nerijetko dovodi do njezinih ozbiljnih ozljeda pa čak i smrti. Vlada RH volju za borbom protiv nasilja u obitelji pokazala

* Valentina Šapina, mag. crim., univ. spec. iur., samostalni policijski inspektor, policijski službenik za maloljetničku delinkvenciju u VI. policijskoj postaji Zagreb, Policijska uprava zagrebačka, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske. Velika cesta 22B, Zagreb-Odra. Adresa e-pošte: vgaspic@yahoo.com.

je 2003. godine kada je donesen Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji¹ (u daljnjem tekstu ZZNO). Novi ZZNO² donesen je 2009. godine te je imao dva ispravka tijekom 2010. godine. Novi Kazneni zakon RH³ (u daljnjem tekstu KZ/11) donesen je 21. listopada 2011. godine, a stupio je na snagu 1. siječnja 2013. godine, nakon čega je imao još tri izmjene i dopune. U KZ-u/11 nije uvršteno kazneno djelo Nasilničko ponašanje u obitelji koje je bilo sadržano u prijašnjem Kaznenom zakonu⁴ u čl. 215.A. Zaštita žrtava obiteljskog nasilja nastojala se osigurati preko drugih kaznenih djela s elementima nasilja, gdje je činjenje takvog djela prema bliskoj osobi i članu obitelji predstavljalo kvalificirani oblik kaznenog djela za koji je ujedno bila propisana i teža sankcija. Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona,⁵ ponovno je vraćeno kazneno djelo nasilja u obitelji u čl. 179.a pod nazivom Nasilje u obitelji. Sve ove promjene zakonodavstva ukazuju na činjenicu da je nasilje u obitelji ozbiljan problem i da RH zapravo i dalje traži “pravu zakonsku regulativu” kako žrtvama osigurati zaštitu a kazniti počinitelje.

Brojni međunarodni standardi osuđuju obiteljsko nasilje, a RH kao članica Ujedinjenih naroda dužna je štiti ljudska prava osoba koje žive unutar njezinih granica.⁶ Da bi Republika Hrvatska mogla ispuniti svoju obvezu, odnosno osigurati zaštitu žrtvama nasilja u obitelji te kazniti počinitelje istih, nužna je međusektorska suradnja svih vladinih i nevladinih organizacija koje postupaju u predmetima obiteljskog nasilja, njihova svijest o obiteljskom nasilju te poznavanje zakonskih i podzakonskih regulativa.

Policijski službenici nerijetko prvi postupaju u slučajevima nasilja u obitelji, stoga možemo reći da su temelj u zaštiti žrtava nasilja u obitelji jer prvi dolaze u kontakt sa žrtvom, a poslije predstavljaju ključnu kariku između žrtve i pravnog sustava te drugih institucija. Osim toga, način njihova postupanja te odnos prema žrtvi i počinitelju izuzetno su važni radi osiguranja sigurnosti žrtve te odgovornosti počinitelja, a određeni su stavovima policijskih službenika prema obiteljskom nasilju, odnosno smatraju li oni nasilje u obitelji javnom ili privatnom stvari, čemu pripisuju uzroke nasilja, kao i zainteresiranosti i educiranosti za postupanje u navedenim predmetima.

Važnu ulogu u nastanku stavova prema nasilju imaju mitovi o obiteljskom nasilju. Stav je jedan od temeljnih pojmova za razumijevanje društvenog života, a ljudi da bi lakše odredili svoj odnos prema različitim pojavama te adekvatno reagirali na njih, formiraju stavove. Stavovi nam omogućuju da steknemo standarde za prosuđivanje i postupke, a što nam omogućuje lakše i brže snalaženje i djelovanje.⁷ Mitovi su uvjerenja o nekoj pojavi, koja se ne temelje na činjenicama. Kada ljudi ne raspoložu pravim činjenicama o nekoj pojavi, nastaje specifičan oblik uvjerenja, odnosno mit. Ponavljaju li se mitovi dovoljno često, primaju privid dobro

1 Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 116/2003.

2 Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 137/2009, 14/2010, 60/2010.

3 Kazneni zakon Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, pročišćeni tekst dostupan na <http://www.zakon.hr/z/98/Kazneni-zakon>, pristupljeno 7. veljače 2016. godine.

4 Kazneni zakon Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000, 51/2001, 111/2003, 190/2003, 105/2004, 84/2005, 71/2006, 110/2007, 152/2008, 57/2011, 143/2012.

5 Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine, br. 56/2015.

6 Opća deklaracija o ljudskim pravima, usvojena i proglašena od Opće skupštine Rezolucijom 217 A (III) 10. prosinca 1948. godine, dostupna na <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/20091112143.html>, pristupljeno 15. prosinca 2014. godine.

7 Pennington, D. C.; *Osnove socijalne psihologije*, Jastrebarsko: Naklada Slap, 2001., str. 82.–107.

utemeljenih činjenica.⁸ S obzirom na to da su mitovi o nasilju u obitelji brojni, vrlo je važno javnosti osigurati prave informacije o tome što je istina a što ne. Naročito je važno o istima osvijestiti i osobe koje su u okviru svojih profesija zadužene za postupanje u slučajevima nasilja u obitelji. Naime, mitovi o obiteljskom nasilju dovode do umanjavanja značenja problema obiteljskog nasilja što pak dovodi do poricanja društvene odgovornosti i prebacivanja iste na žrtvu obiteljskog nasilja. Navedeno neminovno utječe i na sporost promjena u zakonodavstvu vezano za rješavanje problema i zaštitu žrtava obiteljskog nasilja, kao i samu učinkovitost pri postupanju u slučajevima obiteljskog nasilja.

Slično tome, educiranost policijskih službenika sigurno utječe i na zainteresiranost za rad na predmetima obiteljskog nasilja što u konačnici utječe i na njihovu produktivnost te samu zaštitu žrtve obiteljskog nasilja. Unatoč važnosti ispitivanja čimbenika koji su povezani s postupanjem policijskih službenika u slučajevima obiteljskog nasilja, ovo je prvo takvo istraživanje. Cilj istraživanja bio je ispitati zastupljenost mitova o obiteljskom nasilju, vjerovanja o uzrocima nasilničkog ponašanja, stavove prema obiteljskom nasilju, razinu educiranosti i motiviranosti za postupanje u slučajevima obiteljskog nasilja među policijski službenicima PU zagrebačke.

Prvi dio članka sadrži pravni okvir za suzbijanje nasilja u obitelji u RH, od početaka sankcioniranja nasilja u obitelji do trenutačno važeće zakonske regulative. U drugom dijelu rada prikazani su statistički podaci osoba prijavljenih za prekršaj i za kazneno djelo nasilja u obitelji u RH za razdoblje od 2003. do 2013. godine. Iz navedenog poglavlja vidi se neprestani uzlazni trend u broju prijavljenih osoba za nasilje u obitelji što ukazuje na važnost problema nasilja u obitelji u RH. U trećem dijelu rada koji nosi naslov "Stavovi policijskih službenika" detaljnije su prikazani ciljevi istraživačke ankete, metodologija i sudionici istraživanja te sami rezultati istraživanja. Pod rezultatima istraživanja iznose se i analiziraju rezultati ankete te osnovni zaključci istraživanja. U četvrtom dijelu navodi se zaključak s najvažnijim nalazima te zaključci o postavljenim hipotezama kao i implikacije za buduća istraživanja.

2. PRAVNI OKVIR ZA SUZBIJANJE OBITELJSKOG NASILJA U RH

Nasilje u obitelji predstavlja kršenje temeljnih ljudskih prava svih žrtava. U RH ljudska prava svakog pojedinca propisana su Ustavom RH, međunarodnim ugovorima te zakonima. Da bismo uopće mogli govoriti o zaštiti žrtava nasilja u obitelji, potrebno je definirati što je to nasilje u obitelji i što je to obitelj.

Nasilje u obitelji možemo definirati kao skup ponašanja čiji cilj je kontrola nad drugim osobama i to upotrebom sile, zastrašivanjem i manipuliranjem te uvijek pretpostavlja zloupotrebu moći u odnosima koji se temelje na nejednakosti.⁹ Nasilje u obitelji može se definirati i kao skup nasilnih i prijeteci oblika ponašanja koje obuhvaća psihičko, emocionalno, ekonomsko

8 Ajduković, M., Pavleković, G., *Nasilje nad ženom u obitelji*, 2. dopunjeno izdanje, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 2004., str. 43.

9 *Ibid.* str. 13.

i seksualno nasilje kao i prijetnje, izolaciju i prisilu prema žrtvi.¹⁰ Odredba o obitelji određena je u Općoj deklaraciji o pravima čovjeka u čl. 16. (UN, 1948. godine)¹¹ prema kojem se u st. 3. obitelj definira kao prirodna i osnovna društvena jedinica koja ima pravo na zaštitu društva i države (čl. 16. st. 3.). Isti tekst ponovljen je i 1966. godine u čl. 23. u Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima.¹² Pravo na brak definirano je i u čl. 12. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, navodeći da muškarci i žene u dobi za sklapanje braka imaju pravo stupiti u brak i osnovati obitelj, u skladu s domaćim zakonima koji uređuju ostvarenje toga prava.¹³

Kako je RH članica Vijeća Europe važno je napomenuti da je dana 1. kolovoza 2014. godine stupila na snagu tzv. Istanbulska konvencija, tj. Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji,¹⁴ ali navedena Konvencija za RH nije obvezujuća, budući da je još nismo ratificirali. Konvenciju je donio Odbor ministarskih zastupnika Vijeća Europe u travnju 2011. godine, a 1. kolovoza 2014. godine postala je obvezujući pravni dokument za sve zemlje koje su je ratificirale. Navedena Konvencija u svome čl. 3 t. a i b definira nasilje nad ženama i nasilje u obitelji. U svrhu ove Konvencije "nasilje nad ženama" smatra se kršenjem ljudskih prava i oblikom diskriminacije žena i označava sva djela rodno utemeljenog nasilja koja imaju za posljedicu ili će vjerojatno imati za posljedicu tjelesnu, seksualnu, psihičku ili ekonomsku štetu ili patnju žena, uključujući prijetnje takvim djelima, prisilu ili namjerno oduzimanje slobode, bilo da se pojavljuju u javnom ili privatnom životu, "nasilje u obitelji" označava sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom.¹⁵

RH kao članica Ujedinjenih naroda dužna je štititi ljudska prava osoba koja žive unutar njezinih granica. Obveze RH kao članice međunarodne zajednice definirane su brojnim dokumentima o ljudskim pravima jer je RH ratificirala velik broj međunarodnih ugovora na globalnoj i regionalnoj razini, kojima se jamči zaštita i promocija ljudskih prava. Ti ugovori, u koje ubrajamo i konvencije Ujedinjenih naroda o ljudskim pravima, kao i Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, sukladno odredbama Ustava RH, dio su unutarnjeg pravnog poretka RH, a prema pravnoj snazi iznad su zakona te ih sudovi mogu i neposredno primjenjivati kad odlučuju o pitanjima koja se tiču zaštite ljudskih prava pojedinaca.¹⁶

10 <http://www.stopvaw.org/WhatIsDomesticViolence2>, pristupljeno 27. lipnja 2014. godine.

11 Opća deklaracija o pravima čovjeka, službeni hrvatski prijevod, dostupna na <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHRTranslations/src2.pdf>, pristupljeno 17. prosinca 2014. godine.

12 Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima usvojen na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 16. prosinca 1966. godine (rezolucija broj 2200 A /XXI/) stupio na snagu 23. ožujka 1976. godine, službeni hrvatski prijevod, dostupan na http://www.uljppnm.vlada.hr/images/pdf/medjunarodni/medjunarodnipaktogradjanskim_ipolitickimpravima.pdf, pristupljeno 17. prosinca 2014. godine.

13 Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kako je izmijenjena Protokolima br. 11. i 14. s Protokolima br. 1, 4, 6, 7, 12 i 13, službeni hrvatski prijevod, dostupna na: <http://www.usud.hr/uploads/Konvencija%20za%20za%C5%A1titu%20ljudskih%20prava%20i%20temeljnih%20sloboda%20kako%20je%20izmijenjena%20Protokolima%20br.%2011%20i%2014%20s%20Protokolima%20br.%201,4,6.pdf>, pristupljeno 17. prosinca 2014. godine.

14 *Op. cit.* u bilj. 31.

15 Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, dostupna na <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/images/pdf/prijelomonlinekonvencija.pdf>, pristupljeno 23. travnja 2015. godine.

16 <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/ujedinjeni-narodi-%28sun%29/ljudska-prava-u-rh/#1>, pristupljeno 19. prosinca 2014. godine.

Među navedenim dokumentima nalazi se i Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama,¹⁷ Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena¹⁸ te Konvencija protiv mučenja i drugog okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.¹⁹

Svi navedeni međunarodni dokumenti osuđuju obiteljsko nasilje i stvaraju obveze državama članicama da spriječe obiteljsko nasilje te zaštite žrtve istoga.

U RH sukladno čl. 62. Ustava RH obitelj je pod osobitom zaštitom države, a brak je životna zajednica žene i muškarca te brak i pravni odnosi u braku, izvanbračnoj zajednici i obitelji uređuju se zakonom.²⁰ Obiteljski zakon RH iz 2003. godine²¹ u čl. 5. brak definira kao zakonom uređenu životnu zajednicu žene i muškarca, a u čl. 3. definira tko čini izvanbračnu zajednicu te pod kojim uvjetima se ona tretira kao bračna zajednica.²²

Novi Obiteljski zakon²³ donesen je 2015. godine te je u njemu brak definiran kao i u Obiteljskom zakonu iz 2003. godine, ali isti ima prošireniju definiciju izvanbračne zajednice.²⁴

Definiranjem pojma obitelji potrebno je odrediti tko sve mogu biti sudionici nasilja u obitelji. Tko čini obitelj definirano je KZ-om/11 RH i to čl. 87. st. 8. koji glasi: "Članovi obitelji su bračni ili izvanbračni drug, životni partner ili neformalni životni partner, njihova zajednička djeca te djeca svakog od njih, srodnik po krvi u ravnoj lozi, srodnik u pobočnoj lozi zaključno do trećeg stupnja, srodnici po tazbini do zaključno drugog stupnja, posvojitelj i posvojenik."²⁵ Naime, ovdje moramo spomenuti da je navedena definicija izmijenjena čl. 25. Zakona o izmjenama i dopunama KZ-a/11 iz 2015. godine²⁶ na način da su se riječi "ili istospolni partner", koje su prije bile sadržane u definiciji, zamijenile riječima "životni partner ili neformalni životni partner". Time pojam istospolnog partnera više ne postoji u kaznenom zakonodavstvu nego je uveden novi pojam "neformalni životni partner" i ta je definicija jednaka prijašnjoj definiciji

17 Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama usvojena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 20. prosinca 1993. godine, Rezolucija 48/104, dostupna na <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/preuzimanje/dokumenti/un/a-res-48-104.pdf>, pristupljeno 19. prosinca 2014. godine.

18 Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, dostupna na <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/preuzimanje/dokumenti/un/konouklidiskrzena.pdf>, hrvatski prijevod, pristupljeno 19. prosinca 2014. godine.

19 Konvencija protiv mučenja i drugog okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, usvojena 1984., stupila na snagu 1987., stupila na snagu za RH 8. listopada 1991. godine.

20 Ustav RH, Narodne novine, br. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010, 5/2014.

21 Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011, 25/2013, 5/2015.

22 Članak 3. Obiteljskog zakona RH, Narodne novine, *op. cit.* u bilj. 16.
"Odredbe ovoga Zakona o učincima izvanbračne zajednice primjenjuju se na životnu zajednicu neudane žene i neoženjenog muškarca, koja traje najmanje tri godine ili kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete."

23 Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 103/2015.

24 Čl. 11. st. 1. i 2., Obiteljski zakon, *op. cit.* u bilj. 18.

(1) Odredbe ovoga Zakona o učincima izvanbračne zajednice primjenjuju se na životnu zajednicu neudane žene i neoženjenog muškarca koja traje najmanje tri godine, a kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete ili ako je nastavljena sklapanjem braka.
(2) Izvanbračna zajednica koja ispunjava pretpostavke iz stavka 1. ovoga članka stvara osobne i imovinske učinke kao bračna zajednica te se na nju na odgovarajući način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o osobnim i imovinskim odnosima bračnih drugova, odnosno odredbe drugih zakona kojima se uređuju odnosi u poreznim stvarima, osobni, imovinski i drugi odnosi bračnih drugova.

25 *Op. cit.* u bilj. 4.

26 *Op. cit.* u bilj. 6.

istospolnog partnera iz KZ-a/11,²⁷ budući da se čl. 87. st. 11. promijenio tako da sada glasi “Neformalni životni partner osoba je koja živi u istospolnoj zajednici koja ima trajniji karakter”. Pojam životnog partnera nije definiran KZ-om/11, iako do izmjena KZ-a/11 iz 2015. godine nije postojao u KZ-u, ali uvođenjem ovih pojmova KZ se uskladio sa Zakonom o životnom partnerstvu osoba istoga spola²⁸ iz 2014. godine u kojem zakonu su definirani pojam životnog partnerstva i pojam neformalnog životnog partnerstva.²⁹

Izmjenama KZ-a/11 promijenjena je i definicija bliske osobe koja sada glasi “Bliske osobe su članovi obitelji, bivši bračni ili izvanbračni drug, bivši životni partner ili neformalni životni partner, osobe koje imaju zajedničko dijete i osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu”.³⁰ Navedena izmjena je proširila krug osoba koje se smatraju bliskim osobama uvođenjem pod definiciju i osoba koje imaju zajedničko dijete.

Sudionici nasilja u obitelji određeni su i čl. 3. ZZNO-a,³¹ a sukladno čl. 7. navedenog Zakona odredbe istoga se na odgovarajući način primjenjuju na osobe koje prema posebnom propisu žive u istospolnoj zajednici.

Uvođenjem navedenih promjena u KZ/11 bilo je očekivano da će se napokon uskladiti definicija obitelji u ZZNO-u i KZ-u, što se ni ovaj put nije dogodilo. Ako gledamo samu definiciju obitelji iz ZZNO-a, ona je šira u odnosu na definiciju članova obitelji u KZ-u. ZZNO osim osoba koje se smatraju obitelji prema KZ-u, izuzimajući posvojitelja i posvojenika koji nisu obuhvaćeni definicijom ZZNO-a, pod obitelji smatra i osobe koje imaju zajedničku djecu, skrbnika i štićenika, udomitelja, korisnika smještaja u udomiteljskoj obitelji i članove njihovih obitelji dok takav odnos traje. Navedene osobe nisu obuhvaćene definicijom obitelji u KZ-u, iako se mogu podvesti pod definiciju bliske osobe (osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu). Kazneno djelo nasilja u obitelji može se počinuti na štetu člana obitelji ili bliske osobe. Definicija bliske osobe prema KZ-u šira je od definicije člana obitelji jer ona osim članova obitelji obuhvaća i bivšeg bračnog ili izvanbračnog druga (ZZNO obuhvaća i djecu svakoga od njih i njihovu zajedničku djecu, ako su nakon prekida bračne ili izvanbračne zajednice povod sukoba bili bivši bračni ili izvanbračni odnosi), bivšeg životnog partnera ili neformalnog životnog partnera (navedene

27 “Istospolni partner je osoba koja živi u istospolnoj zajednici koja ima trajniji karakter.”

28 Zakon o životnom partnerstvu osoba istoga spola, Narodne novine, br. 92/2014.

29 Članak 2. Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola definira pojam životnog partnerstva: “Životno partnerstvo je zajednica obiteljskog života dviju osoba istog spola sklopljena pred nadležnim tijelom u skladu s odredbama ovoga Zakona.” Članak 3. st. 1. istoga Zakona definira pojam neformalnog životnog partnerstva: “Neformalno životno partnerstvo je zajednica obiteljskog života dviju osoba istog spola, koje nisu sklopile životno partnerstvo pred nadležnim tijelom, ako zajednica traje najmanje tri godine i od početka je udovoljavala pretpostavkama propisanim za valjanost životnog partnerstva.”

30 Članak 87. stavak 9. Kaznenog zakona RH, *op. cit.* u bilj. 4.

31 Članak 3. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, *op. cit.* u bilj. 3.

(1) U smislu ovoga Zakona obitelj čine:

- žena i muškarac u braku, njihova zajednička djeca te djeca svakog od njih,
- žena i muškarac u izvanbračnoj zajednici, djeca svakog od njih i njihova zajednička djeca,
- srodnici po krvi u ravnoj lozi bez ograničenja,
- srodnici po krvi u pobočnoj lozi zaključno s trećim stupnjem,
- srodnici po tzbini zaključno s drugim stupnjem u bračnoj i izvanbračnoj zajednici,
- osobe koje imaju zajedničku djecu,
- skrbnik i štićenik,
- udomitelj, korisnik smještaja u udomiteljskoj obitelji i članovi njihovih obitelji dok takav odnos traje.

(2) U smislu ovoga Zakona obitelj čine i žena i muškarac koji su živjeli zajedno u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, djeca svakog od njih i njihova zajednička djeca, ukoliko su nakon prekida bračne ili izvanbračne zajednice povod sukoba bili bivši bračni ili izvanbračni odnosi.

osobe nisu obuhvaćene ZZNO-om budući da se sukladno čl. 7. ZZNO-a odredbe navedenog Zakona mogu primijeniti samo na osobe koje prema posebnom propisu žive u istospolnoj zajednici, dakle ne i nakon prekida te zajednice) te osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu.

Navedene definicije dovode do toga da neke osobe mogu biti samo žrtve prekršaja nasilja u obitelji (npr. djeca bivšeg bračnog ili izvanbračnog druga i njihova zajednička djeca), a neke samo žrtve kaznenog djela nasilja u obitelji (npr. bivši životni partner ili neformalni životni partner, posvojitelj i posvojenik).

Prema definiciji bliske osobe nasilje u obitelji moguće je i između osoba koje žive u zajedničkom kućanstvu, ali nigdje u KZ-u nije definirano što je to zajedničko kućanstvo. Zakon o socijalnoj skrbi³² u čl. 4. st. 2. definira kućanstvo: "Kućanstvo je obiteljska ili druga zajednica osoba koje zajedno žive i podmiruju troškove života bez obzira na srodstvo." Pravilnik o uvjetima, načinu i postupku ostvarivanja prava na jednokratnu pomoć³³ u čl. 2. st. 6. definira tko čini zajedničko kućanstvo, navodeći da su to sve osobe, bez obzira na srodstvo, koje zajedno žive u istom stambenom prostoru, na istoj adresi prebivališta, privređuju i troše ostvarene prihode te koriste pokretnine i nekretnine za podmirenje osnovnih životnih potreba. Ako uzmemo u obzir ovu definiciju kućanstva, onda ona zasigurno ne obuhvaća skrbnika i štíćenika, udomitelja, korisnika smještaja u udomiteljskoj obitelji i članove njihovih obitelji dok takav odnos traje.³⁴ Ako njih ne možemo podvesti pod definiciju "osoba koje žive u zajedničkom kućanstvu",³⁵ postavlja se pitanje mogu li se one onda uopće podvesti pod definiciju bliske osobe. Ako se ne mogu podvesti, tada ni one nisu zaštićene od obiteljskog nasilja u kaznenoj nego samo u prekršajnoj sferi.

Kako bismo izbjegli mogućnost različitih tumačenja pojmova u ova dva zakona i prepustili odluku policiji ili sudu da odluči je li netko npr. član zajedničkog kućanstva ili ne, a time i žrtva nasilja u obitelji, zakonodavac je pri ponovnom uvođenju kaznenog djela nasilja u obitelji ponajprije trebao uskladiti ova dva zakona. Trebao je jasno definirati sve pojmove i ne dopustiti da jedan zakon štiti drukčiji krug osoba od nasilja u obitelji u odnosu na drugi zakon ili da sudovi različito tumače određene pojmove. Naime, nasilje u obitelji je nasilje u obitelji i ako ono može biti počinjeno na štetu neke osobe kao prekršaj zbog čega ne bi moglo biti počinjeno i kao kazneno djelo. Odnosno, postavlja se pitanje zašto neke osobe zakon štiti samo u sferi prekršaja, međutim, ne i u sferi kaznenog djela nasilja u obitelji. Nejasni pravni okvir dovodi do različitih tumačenja policijskih službenika i sudova tko uopće može biti žrtva obiteljskog nasilja i zasigurno stvara nejednakost među žrtvama jer omogućuje institucijama da iste situacije različito kvalificiraju. Zakonodavac bi morao žurno uskladiti navedena dva zakona, jasno definirati sve pojmove i svim žrtvama nasilja u obitelji pružiti jednaku zaštitu kako u prekršajnom tako i u kaznenom postupku.

32 Zakon o socijalnoj skrbi, Narodne novine, br. 157/2013, 152/2014, 99/2015, dostupan na <http://www.zakon.hr/z/222/Zakon-o-socijalnoj-skrbi>, pristupljeno 6. veljače 2016. godine.

33 Pravilnik o uvjetima, načinu i postupku ostvarivanja prava na jednokratnu pomoć, Narodne novine, br. 107/2014, dostupan na <http://propisi.hr/print.php?id=12281>, pristupljeno 30. lipnja 2015. godine.

34 Osobe koje su sukladno čl. 3. ZZNO-a definirane kao obitelj, ali ne i KZ-om.

35 Mala je vjerojatnost da će npr. štíćenik zadovoljiti uvjet podmirenja troškova života koji se traži ovom definicijom.

Sve do 2003. godine u RH nije postojao poseban zakon koji bi štutio žrtve obiteljskog nasilja, nego se dotad ta zaštita ostvarivala u okviru postojećeg KZ-a ili Obiteljskog zakona.³⁶ U Obiteljskom zakonu, koji je stupio na snagu 1. srpnja 1999. godine,³⁷ prvi put je upotrijebljen pojam nasilničko ponašanje u obitelji³⁸ te su Zakonom predviđene mjere odgovarajuće društvene reakcije.³⁹ Zakon je doveo do velikih pomaka u odnosu prema nasilju u obitelji i izazvao znatne promjene u načinu postupanja policijskih službenika koji su dotad sa slučajevima obiteljskog nasilja mogli postupati jedino kao s prekršajima protiv javnog reda i mira. U razdoblju od 1. srpnja 1999. godine do 31. prosinca 2002. prekršajno je prijavljeno zbog nasilničkog ponašanja u obitelji 15.367 počinitelja.⁴⁰ Osim navedenog, Obiteljski zakon je izazvao izmjene i dopune drugih zakona te potaknuo izradu i usvajanje specifičnog zakona kojim se regulira nasilničko ponašanje u obitelji.⁴¹

Vlada RH 2003. godine donijela je Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji koji je bio jedan od prvih zakona protiv obiteljskog nasilja u regiji te je na taj način pokazala odlučnost u borbi protiv nasilja u obitelji. Donošenjem ovog Zakona Vlada RH ulagala je velike napore u prevenciju i suzbijanje obiteljskog nasilje tako da je 2009. godine donijela novi ZZNO, čije konačne izmjene i dopune su napravljene 2010. godine. Svrha ovoga Zakona od početka je bila ista, a to je prevencija, sankcioniranje i suzbijanje svih oblika obiteljskog nasilja, tako da se žrtvi nasilja u obitelji pruži zaštita i pomoć te da se počinitelji nasilja primjerenim mjerama sankcioniraju, a da se tim mjerama ujedno postigne opća i specijalna prevencija. Navedenim Zakonom propisane su i prekršajne sankcije za zaštitu od nasilja u obitelji, a to su zaštitne mjere, kazna zatvora, novčana kazna i druge prekršajne sankcije propisane Prekršajnim zakonom (čl. 10. st. 2. ZZNO-a). Svrha ovih prekršajnih sankcija propisana je čl. 10. st. 1. ZZNO-a koji glasi: "Svrha propisivanja, izricanja i primjene prekršajnih sankcija je osobita zaštita obitelji i članova obitelji ugroženih i izloženih nasilju, poštovanje pravnog sustava te sprječavanje ponovnog počinjenja nasilja u obitelji primjerenim sankcioniranjem počinitelja prekršaja."

Svrha je zaštitnih mjera da se njihovom primjenom spriječi nasilje u obitelji, osigura nužna zaštita zdravlja i sigurnosti osobe koja je izložena nasilju te otklone okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog prekršaja, a primjenjuju se radi otklanjanja ugroženosti osoba izloženih nasilju i drugih članova obitelji (čl. 11. st. 1. ZZNO-a). Za provedbu zaštitnih mjera donesen je Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije⁴² te se istim propisuje način njihove provedbe. Također je donesen i Pravilnik o načinu provedbe zaštitne mjere obveznog liječenja od ovisno-

36 Matijević-Vrsaljko, Lj., *Pravna zaštita žene od obiteljskog nasilja*, u: Ajduković, M., Pavleković, G., *Nasilje nad ženom u obitelji*. II. dopunjeno izdanje, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 2003., str. 225.-232.

37 Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 162/1998.

38 Članak 118. Obiteljskog zakona RH, *op. cit.* u bilj. 38. U obitelji je zabranjeno nasilničko ponašanje bračnog druga ili bilo kojeg punoljetnog člana obitelji.

39 *Ibid.* čl. 362. Bračni drug ili bilo koji punoljetni član obitelji koji se protivno članku 118. ovog Zakona u obitelji nasilnički ponaša kaznit će se za prekršaj kaznom zatvora u trajanju od 30 dana.

40 Strmotić, J., *Policija i zaštita od nasilja u obitelji*, u: Ajduković, Pavleković, *op. cit.* u bilj. 35, str. 185.-198.

41 Ajduković, M., *Psihosocijalne intervencije s počiniteljima nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 11, broj 1, 2004., str. 171.-199.

42 Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije, Narodne novine, br. 27/2004, dostupan na <http://www.propisi.hr/print.php?id=1816>, pristupljeno 20. prosinca 2014. godine.

sti⁴³ te Pravilnik o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji.⁴⁴

U međuvremenu doneseni su i određeni strateški dokumenti kao što je Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji. Prva nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji donesena je 2004. godine⁴⁵ za razdoblje od 2005. do 2007. godine. Trenutačno je u primjeni Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine s jasno definiranim ciljevima i mjerama u prevenciji obiteljskog nasilja,⁴⁶ a ista je za razliku od prethodnih strategija koje su donošene za razdoblje od dvije godine, donesena za razdoblje od pet godina.

Također su doneseni i provedbeni dokumenti kao što je Protokol o postupanju u slučaju obiteljskog nasilja koji je donijelo Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, s Vladom RH. Svrha je ovoga Protokola osigurati uvjete za djelotvoran i cjelovit rad nadležnih tijela radi unaprjeđenja zaštite i pomoći žrtvi nasilja u obitelji te pomoći počiniteljima u promjeni njihova ponašanja, odnosno promjeni vrijednosnog sustava u cilju nenasilnog rješavanja sukoba i uvažavanja ravnopravnosti spolova.⁴⁷

Vlada RH donijela je i Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova od 2006. do 2010. godine,⁴⁸ a ista je predlagala niz mjera za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući medijske i javne kampanje za podizanje svijesti o problemu obiteljskog nasilja. Posljednje je na snazi bila Nacionalna politika za ravnopravnost spolova od 2011. do 2015. godine,⁴⁹ dok još nije donesena nacionalna politika za sljedeće četiri godine. Zakon o ravnopravnosti spolova donesen je 2008. godine, a njime se uređuju opće osnove za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova kao temeljne vrednote ustavnog poretka RH te ujedno definira i uređuje način zaštite od diskriminacije na temelju spola i stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce.⁵⁰

Prekršajni zakon RH⁵¹ također štiti žrtve obiteljskog nasilja na način što je njime određeno da u postupku za prekršaje propisane zakonom, nakon što je podnesen optužni prijedlog, sud može po službenoj dužnosti ili na prijedlog tužitelja obrazloženim rješenjem odrediti da se

43 Pravilnik o načinu provedbe zaštitne mjere obveznog liječenja od ovisnosti, Narodne novine, br. 5/2011.

44 Pravilnik o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 29/2005, 78/2006.

45 Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2005. do 2007. godine, Narodne novine, br. 182/2004.

46 Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Republika Hrvatska, Zagreb, 2011. godina; dostupna na <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/preuzimanje/dokumenti/nacstrat/nacionalna-strategija-2011-2016.pdf>, pristupljeno 20. prosinca 2014. godine.

47 Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, dostupan na <http://www.google.hr/url?sa=t&rcct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mspm.hr%2Fcontent%2Fdownload%2F8277%2F65146%2Fversion%2F1%2Ffile%2FProtokolopostupanjuuslucajunasiljaubitelji.pdf&ei=y4mUVJ-UHsz5aue-gfgO&usg=AFQjCNHVT3Pk0DifH9iERqaDIIHza2IBQA&sig2=eiPw8TU41ATGuNHwlcTsUg&bv=bv.82001339,d.2s>, www.mspm.hr, pristupljeno 20. prosinca 2014. godine.

48 Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova od 2006. do 2010. godine, Narodne novine, br. 114/2006.

49 Nacionalna politika za ravnopravnost spolova od 2011. do 2015. godine, Narodne novine, br. 88/2011.

50 Zakon o ravnopravnosti spolova, Narodne novine, br. 82/2008, dostupan na <http://www.zakon.hr/z/388/Zakon-o-ravnopravnosti-spolova>, pristupljeno 20. prosinca 2014. godine.

51 Prekršajni zakon RH, Narodne novine, br. 107/2007, 39/2013, 157/2013, 110/2015 dostupan na <http://www.zakon.hr/z/52/Prekr%C5%A1ajni-zakon>, pristupljeno 6. veljače 2016. godine.

protiv okrivljenika primijeni jedna ili više mjera opreza.⁵² Mjere opreza se mogu izreći, ako je to potrebno, radi osiguranja nazočnosti okrivljenika u postupku, sprječavanja okrivljenika da čini nove prekršaje ili da spriječi ili oteža dokazivanje u postupku. Kada je u pitanju nasilje u obitelji koriste se mjere opreza zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja, zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom, a koje mjere, kao i sve ostale mjere opreza sukladno čl. 130. st. 6. Prekršajnog zakona u slučaju vjerojatnosti da je počinjen prekršaj propisan zakonom mogu privremeno, a najdulje do osam dana naredbom odrediti policija (i inspekcijska tijela državne uprave) prema osobi za koju postoji osnova sumnje da je počinitelj prekršaja. Ako u roku od osam dana od određivanja mjere opreza ne podnesu optužni prijedlog sudu s prijedlogom da produlji mjeru opreza ili ako nakon podnošenja takvog zahtjeva sud o mjeri opreza ne odluči u daljnjem roku od tri dana primijenjena mjera opreza prestaje (čl. 130. st. 7. Prekršajnog zakona). Navedene mjere opreza su veliki napredak u prevenciji obiteljskog nasilja jer one pružaju zaštitu žrtvi obiteljsko nasilja prije i za vrijeme trajanja prekršajnog postupka, a u kojoj fazi do njihova uvođenja u zakonsku regulativu, žrtva nije imala takav oblik zaštite u prekršajnom postupku.

KZ/11⁵³ u RH donesen je 2011. godine, a stupio je na snagu 1. siječnja 2013. godine te je njime ukinuto kazneno djelo Nasilničko ponašanje u obitelji opisano u čl. 215.a iz KZ-a/97. Zaštita žrtava obiteljskog nasilja nastojala se osigurati preko drugih kaznenih djela s elementima nasilja gdje je činjenje takvog djela prema bliskoj osobi predstavljalo kvalificirani oblik kaznenog djela za koji je ujedno bila propisana i teža sankcija. Članak 215.a KZ-a/97 odnosio se na nasilje, zlostavljanje ili drsko ponašanje koje drugog člana obitelji dovodi u ponižavajući položaj, a isti je u hrvatsko kazneno zakonodavstvo uveden 2000. godine, izmjenama i dopunama KZ-a iz 1997. godine, da bi 2006. godine bio dodatno pooštren na način da je predviđena kaznena sankcija koja je dotad iznosila od tri mjeseca do tri godine povišena na kaznu zatvora od šest mjeseci do pet godina.⁵⁴ KZ/11 nije propisao kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji kao samostalno kazneno djelo, a što je kod brojnih nevladinih organizacija koje se bave borbom protiv nasilja u obitelji izazvalo bojazan da cijeli niz nasilnih radnji neće više ulaziti u domenu kaznenog zakona, nego će se rješavati na prekršajnim sudovima te da će taj način sankcioniranja počinitelja umanjiti značaj društvene opasnosti koje u sebi sadrži čin nasilja počinjen u odnosu na člana obitelji, neovisno o tome je li riječ o partnerskom ili drugom obliku obiteljskog nasilja, te da će prekršajno procesuiranje nasilničkog ponašanja u obitelji dovesti do koraka unatrag i porasta broja obiteljskog i emotivnog nasilja u RH.⁵⁵

52 Članak 130. st. 2. Prekršajnog zakona, *op. cit.* u bilj. 52.

Mjere opreza su:

- 1) zabrana napuštanja boravišta, bez dozvole suda,
- 2) zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja,
- 3) zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom,
- 4) zabrana poduzimanja određene poslovne aktivnosti,
- 5) privremeno oduzimanje putne i druge isprave za prijelaz državne granice, sa zabranom,
- 6) privremeno oduzimanje vozačke dozvole za upravljanje vozilom ili dozvole za upravljanje plovilom, zrakoplovom ili drugim prijevoznim sredstvom.

53 *Op. cit.* u bilj. 4.

54 Članak 215.a Nasilničko ponašanje u obitelji, Kazneni zakon, *op. cit.* u bilj. 5.

“Član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.”

55 Autonomna ženska kuća, <http://www.libela.org/vijesti/3540-nasilnicko-ponasanje-u-obitelji-ne-moze-biti-prekršaj/>, pristupljeno 25. travnja 2015. godine.

Naime, veliki pritisak javnosti, naročito feminističke udruge Autonomna ženska kuća⁵⁶ koja je inzistirala na ponovnom uvođenju nasilja u obitelji u kazneno zakonodavstvo u konačnici je rezultirao time da je Vlada RH predsjedniku Hrvatskog sabora aktom od 26. ožujka 2015. godine uputila Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona⁵⁷ kojim se predlaže ponovno uvođenje kaznenog djela nasilja u obitelji na način da se predviđa uvođenje članka 179.a pod nazivom Nasilje u obitelji. U navedenom prijedlogu kao argumenti za ponovno uvođenje navedenog kaznenog djela u hrvatsko zakonodavstvo navedeni su stalni prigovori ne uvođenju kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji u KZ-u/11 od početka same primjene toga Zakona, a i u praksi je uočeno da dio ponašanja koja predstavljaju nasilništvo u obitelji nije pokriven postojećom kaznenopravnom regulativom. Također je isticano da je nepostojanje kaznenog djela nasilničkog ponašanja te prekršajno sankcioniranje određenih oblika nasilničkih ponašanja u obitelji, dovelo do toga da su žrtve ostale nezaštićene u određenim situacijama, naročito pri zlostavljanju i izivljavanju koje nije rezultiralo posljedicom u vidu tjelesne ozljede i upravo zbog toga je predviđeno ponovno uvođenje kaznenog djela nasilja u obitelji kako bi se njime obuhvatili teži oblici nasilništva u obiteljskom okruženju kojima nisu ostvareni elementi nijednog kaznenog djela, a riječ je o intenzitetu koji prelazi okvire prekršajne odgovornosti. Navedeno je da ovakvo rješenje omogućuje jasno razgraničenje kaznenog djela od prekršaja, budući da se za postojanje kaznenog djela traži veća kriminalna količina koja pretpostavlja kumulativno ispunjene sljedećih pretpostavki: teško kršenje propisa o zaštiti od nasilja u obitelji te prouzročenje teže posljedice. Važno je naglasiti da je kazneno djelo nasilja u obitelji supsidijarno kazneno djelo koje će postojati ako takvim ponašanjem nije počinjeno "neko drugo (teže) kazneno djelo".⁵⁸

Dana 8. svibnja 2015. godine Hrvatski sabor donio je Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona koji je stupio na snagu dana 30. svibnja 2015. godine u kojemu je u čl. 49. navedeno da se iza čl. 179. KZ-a/11 dodaje naslov i članak 179.a koji glasi Nasilje u obitelji. U navedenom članku definirano je kazneno djelo nasilje u obitelji te isto glasi: "Tko teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj, a time nije počinjeno teže kazneno djelo, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine."⁵⁹

3. NASILJE U OBITELJI U REPUBLICI HRVATSKOJ

Priloženo smo napravili analizu prekršaja od donošenja ZZNO-a zaključno s 2013. godinom na razini RH, ali pratili smo i statističke podatke vezane za kazneno djelo nasilja u obitelji budući da je njegovim ukidanjem u javnosti postojala bojazan da će doći do naglog porasta prekršajnog sankcioniranja počinitelja nasilja u obitelji.

56 *Op. cit.* u bilj. 54.; <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/250542/Kazneni-zakon-iznimno-stetan-po-zrtve-obiteljskog-nasilja.html>, pristupljeno dana 7. veljače 2016. godine.

57 <http://www.sabor.hr/konacni-prijedlog-zakona-o-izmjenama-i-dopunamaka>, pristupljeno 15. svibnja 2015. godine.

58 *Ibid.* str. 20. i 21.

59 Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine, br. 56/2015, 61/2015.

Tablica 1: Prijavljene osobe za kazneno djelo i prekršajno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji od 2003. do 2013. godine

Godina	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	Ukupno
Prijavljene osobe za kazneno djelo	491	765	996	1.220	1.240	1.127	1.046	905	730	494	0	9.014
Prijavljene osobe za prekršaj	7.517	7.462	8.930	1.1504	12.448	14.069	15.225	16.430	17.380	16.519	17.540	145.024

Izvor: Kos, J., Rogić-Hadžalić, D., *Nasilje u obitelji 2001.-2006.*, Republika Hrvatska, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2008. godina

Kos, J., Rogić-Hadžalić, D., *Nasilje u obitelji: pravni okvir i pojavnici oblici 2007.-2010.*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2012. godina

www.dzs.hr, pristupljeno 1. travnja 2014. godine

U Tablici 1 prikazani su podaci za prijavljene osobe za kazneno djelo i prekršajno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji. U promatranom desetogodišnjem razdoblju 9.014 počinitelja prijavljeno je za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji.⁶⁰ Za prekršajno djelo nasilja u obitelji prijavljena su 145.024 počinitelja, što znači da od ukupnog broja prijavljenih osoba za nasilničko ponašanje u obitelji u RH (154.038) njih 94,1% prijavljeno je za prekršaj.

Iz navedenog vidljivo je da je broj prijavljenih počinitelja prekršaja naglo porastao od 2003. do 2013. godine (sa 7.517 podnesenih prijava na 17.540 podnesenih prijava, a koji podaci su vidljivi u Tablici 1). U navedenom razdoblju zabilježena su samo dva pada u broju podnesenih prijava u odnosu na prethodnu godinu i to 2004. i 2012. godine (2004. godine podnesene su 7.462 prijave, što je 55 prijava manje nego 2003. godine, a 2012. godine podneseno je 16.519 prijava, što je 861 prijava manje nego 2011. godine). Također je vidljiv uzlazni trend prijavljenih počinitelja nasilničkog ponašanja u obitelji za kazneno djelo do 2007. godine, da bi od 2008. godine broj podnesenih prijava bio u opadanju.

S obzirom na bojazan da će ukidanjem kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji doći do naglog porasta prekršajnog sankcioniranja počinitelja nasilja u obitelji iz navedenih podataka vidimo da je broj prekršajnih prijava za obiteljsko nasilje u 2013. godini veći za 1.021 prekršajnu prijavu u odnosu na 2012. godinu. To je zaista velik porast uspoređujemo li samo te dvije godine, ali desetogodišnjom analizom statističkih podataka vidimo da je broj prekršajnih prijava u 2013. godini gotovo pa jednak broju prekršajnih prijava u 2011. godini (2011. godine podneseno je 160 prekršajnih prijava manje nego 2013. godine). Međutim, u 2011. godini osim prekršajnih prijava podneseno je još 730 kaznenih prijava za nasilničko ponašanje u obitelji. Stoga, ako bismo statistički pratili samo 2012. i 2013. godinu mogli bismo zaključiti da uzrok većem broju prekršajnih prijava jest u neuvođenju nasilja u obitelji kao kaznenog djela u kaznenopravnu regulativu. Stvarni trend vidi se tek višegodišnjom analizom koja dovodi do zaključka da 2013. godina prema broju podnesenih prekršajnih prijava ne odstupa od ranijih godina nego da je i dalje prisutan uzlazni trend u broju podnesenih prekršajnih prijava te da

⁶⁰ U svim tablicama u kojima su prikazani statistički podaci prijavljenih osoba za kazneno djelo nedostaju podaci za 2013. godinu, budući da nasilničko ponašanje u obitelji kao kazneno djelo nije uvršteno u KZ/11.

nastavak tog uzlaznog trenda sigurno nije u neuvođenju nasilničkog ponašanja u obitelji kao kaznenog djela u KZ/11.

Navedeni statistički podaci od izuzetne su važnosti za ovaj rad jer prikazuju da je nasilje u obitelji sveprisutno u našem društvu te predstavlja globalni problem. Navedeno ukazuje na važnost uloge policijskih službenika u njemu, a time se ističe i važnost istraživanja koje je provedeno u ovome radu.

4. STAVOVI POLICIJSKIH SLUŽBENIKA O NASILJU U OBITELJI

Veliki dio istraživanja obiteljskog nasilja odnosi se na znanstvene provjere mitova o obiteljskom nasilju, a iz tih istraživanja proizašla su tri teorijska pravca: psihološki, sociološki i feministički. Psihološke teorije nasilje tumače individualnim faktorima vezanim za ličnost nasilnika.⁶¹ Sociološke teorije smatraju obitelj temeljem društva koji čine skupine ljudi povezanih srodstvom te im je nezamislivo funkcioniranje društva bez postojanja obitelji,⁶² dok je temelj feminističkih teorija pretpostavka da društveni uvjeti podržavaju rodne nejednakosti i muške privilegije.⁶³

Začeci istraživanja mitova o obiteljskom nasilju nalaze se u 60-im godinama 20. stoljeća,⁶⁴ a navedena istraživanja nastavljaju se i nakon 70-ih godina kada su istraživanja i dalje usmjerena na mitove kao što su: stvarni su uzroci obiteljskog nasilja alkohol i droga,⁶⁵ zlostavljanje u obitelji je privatna stvar,⁶⁶ neki su oblici zlostavljanja prihvatljivi u braku⁶⁷ i slično.⁶⁸ Kaufman, K. G. i Straus, M. A. proveli su istraživanje na uzorku od 5.159 obitelji, a rezultati navedenog istraživanja doveli su do zaključka da kombinacija radničkog statusa, alkohola i kulturološkog odobravanja nasilja u obitelji u korelaciji je s premlaćivanjem žena i time su dokazali da alkohol nije nužan ni dostatan uzrok nasilja nad ženama.⁶⁹ Sva ova istraživanja važna su jer služe boljem razumijevanju nasilja u obitelji, a time i uspješnijoj zaštiti žrtava nasilja u obitelji.

61 Klasnić, K., *Ekonomsko nasilje nad ženama u intimnim vezama u hrvatskom društvu – konceptualne pretpostavke*, Socijalna ekologija: časopis za ekološku misao i sociološka istraživanja okoline, godina 20, broj 3, Zagreb, 2011., str. 347. i 348.

62 Haralambos, H. i Heald, R., *Uvod u sociologiju*, Globus, Zagreb, 1989., str. 314.

63 Jelčić, P., *Nasilje nad ženama u obitelji*, diplomski rad, Filozofski fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2013. godina, str. 8., dostupno na <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/2130/1/Jel%20C4%8Di%20C4%87,%20Petra.pdf>, pristupljeno dana 10. travnja 2016. godine.

64 Gelles, R. J., *Violence in the Family: A Review of Research in the Seventies*, u: *Journal of Marriage and the Family*, godina 42, broj 4, 1980., str. 873.–885., dostupno na <http://www.jstor.org/stable/351830?seq=1#pagescantabcontents>, pristupljeno 8. ožujka 2016. godine.

65 Parker, R. N., Auerhahn, K., *Alcohol, Drugs and Violence*, u: *Annual Review of Sociology*, godina 24, 1998., str. 291.–311., dostupan na <http://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.soc.24.1.291?journalCode=soc>, pristupljeno 7. ožujka 2016. godine.

66 Campbell, J. C., *Health consequences of intimate partner violence*, u: *The Lancet*, godina 359, broj 13, 2002., str. 1331.–1336., dostupno na <http://www.ayamm.org/english/Violence%20against%20women%203.pdf>, pristupljeno 5. ožujka 2016. godine.

67 Bachman, R., Coker, A. L., *Police involvement in domestic violence: the interactive effects of victim injury, offender's history of violence, and race*, godina 10, broj 2, 1995., str. 91.–105.

68 Reference o tim istraživanjima vidi u: Anić, J. R., *Demitologizacija nespojivosti ljubavi i nasilja u obiteljskom kontekstu: teološki pristup*, Split, 2010., str. 195.–200.

69 Kaufman, K. G., Straus, M. A., *The "Drunken Bum" Theory of Wife Beating*, u: *Social Problems*, godina 34, broj 3, 1987., str. 213.–210., dostupan na <https://www.jstor.org/stable/800763?seq=1#pagescantabcontents>, pristupljeno 6. ožujka 2016. godine.

Kao što smo već naveli, hrvatsko zakonodavstvo posljednjih dvadesetak godina napravilo je velike pomake u zaštiti žrtava obiteljskog nasilja te sankcioniranju počinitelja nasilja u obitelji. Ono što je autorica rada istražila u ovome radu osobna su mišljenja i stavovi policijskih službenika o mitovima o obiteljskom nasilju, smatraju li nasilje u obitelji javnom ili privatnom stvari te stupanj njihove educiranosti i zainteresiranosti za postupanje u predmetima obiteljskog nasilja.

Dosad provedena znanstvena istraživanja pokazala su da policijski službenici imaju složene stavove u odnosu na nasilje u obitelji što svakako može u znatnoj mjeri utjecati na njihovo postupanje. Istraživanja su pokazala da policijski službenici različito postupaju na mjestu događaja ovisno o tome imaju li sudionici nasilja u obitelji vidljive ozljede, jesu li zatečeni svjedoci događaja, je li počinitelj nasilja već prijavljivan, jesu li sudionici nasilja u obitelji bili pod utjecajem opojnih tvari i slično. Stavovi policijskih službenika o obiteljskom nasilju važni su za prilagodbu edukacije policijskih službenika na problematiku obiteljskog nasilja, a 2006. godine Logan, Shannon i Walker proveli su istraživanje o stavovima policijskih službenika prema počiniteljima nasilja u obitelji. Navedeno istraživanje pokazalo je da policijske edukacije moraju sadržavati više informacija o činjenicama da je nasilje u obitelji nasilna kažnjiva radnja te da se ne može riješiti isključivo tretmanom. Druga istraživanja potkrijepila su rezultate ova kao i činjenicu da postoje velika preklapanja između partnerskog nasilja i nasilja općenito. Mnogi počinitelji nasilja u obitelji poznati su kao recidivisti i to ne samo kod nasilja u obitelji nego i drugih kaznenih djela. Kako istraživanjem stavova policijskih službenika o nasilju u obitelji unaprijediti policijsko obrazovanje istraživali su Sellers i Mazerolle koji su u Australiji proveli veliko istraživanje na uzorku od 450 policijskih službenika, a dobiveni rezultati omogućili su im procjenu gdje i koliko treba ulagati u policijsko obrazovanje.⁷⁰

5. ISTRAŽIVANJE

5.1. SUDIONICI

U istraživanju je sudjelovalo 214 policijskih službenika iz sedamnaest policijskih postaja (I. do VIII. PP Zagreb, PP Sesvete, PP Zaprešić, PP Vrbovec, PP Velika Gorica, PP Sv. Ivan Zelina, PP Jastrebarsko, PP Samobor, PP Ivanić Grad i PP Dugo Selo) koje postupaju u predmetima obiteljskog nasilja te Sektor kriminalističke policije, Služba općeg kriminaliteta, Odjel maloljetničke delinkvencije u PUZ-u. U istraživanju su sudjelovali policijski službenici temeljne policije koji postupaju po predmetima obiteljskog nasilja, šefovi smjena i pomoćnici šefova smjena, kao njihovi neposredni rukovoditelji, te policijski službenici za maloljetničku delinkvenciju koji rade u kriminalističkoj policiji po predmetima obiteljskog nasilja.

Uzorak je bio prigodan, odnosno istraživanje u jednoj ustrojstvenoj jedinici provedeno je među policijskim službenicima koji su se dana kada je istraživač bio kod njih zatekli u jutarnjoj smjeni. Nijedan policijski službenik nije odbio anketiranje. U Tablici 2 prikazani su demograf-

⁷⁰ Detaljnije o istraživanjima vidi u: Kikić, S.; Odeljan, R.; Šuperina, M., *Obrazovanje policijskih službenika u području nasilja u obitelji*, Andragoški glasnik, godina 18, broj 2, Zagreb, 2014., str. 69.–86., str. 78.

ski parametri sudionika (spol, dob, stupanj obrazovanja, radno mjesto te radno iskustvo u postupanju po predmetima obiteljskog nasilja).

Tablica 2: Demografski parametri

N=214	n	%
SPOL		
Muški spol	161	75,2
Ženski spol	53	24,8
DOBNA SKUPINA		
Od 18 do 28 godina	57	26,6
Od 29 do 38 godina	68	31,8
Od 39 do 48 godina	68	31,8
Više od 49 godina	21	9,8
STUPANJ OBRAZOVANJA		
Srednja škola	154	72,0
VŠS ili VSS (prvostupnik, magistar struke, specijalist struke)	59	27,6
Magistar znanosti (specijalist znanosti)	1	0,4
RADNO MJESTO		
Specijalizirani policijski službenik za poslove maloljetničke delinkvencije	18	8,4
Policijski službenik koji obavlja poslove maloljetničke delinkvencije, ali nije za njih specijaliziran	11	5,1
Temeljna policija	155	72,4
Šef smjene/pomoćnik šefa smjene	30	14,1
RAD U POLICIJI		
Manje od 5 godina	52	24,3
Od 6 do 10 godina	42	19,6
Od 11 do 20 godina	58	27,1
Više od 21 godine	62	29,0
POSTUPANJE PO OBITELJSKOM NASILJU		
Manje od 1 godine	28	13,1
Od 2 do 5 godina	61	28,5
Od 6 do 10 godina	44	20,6
Više od 11 godina	81	37,8

Iz Tablice 2 vidljivo je da je ispitivanjem obuhvaćeno 214 sudionika, što čini 19,5 % svih policijskih službenika na razini PUZ-a koji su u vrijeme provedbe ovoga istraživanja postupali u slučajevima obiteljskog nasilja, a od toga njih 161 su muškarci, a 53 žene.⁷¹ Većina njih ima srednju stručnu spremu i većina ih je u dobi između 29 i 48 godina. Iako je uzorak prigodan, treba napomenuti da je PUZ najveća uprava u RH, ista obuhvaća i urbani i ruralni dio, te smatramo da se istraživanjem na razini navedene Uprave dobio vjerodostojan prikaz stanja na razini svih policijskih uprava u RH.

71 Postotak žena i muškaraca obuhvaćen ovim ispitivanjem ne odgovara stvarnom postotku žena i muškaraca koji postupaju po obiteljskom nasilju na razini PUZ-a.

5.2. INSTRUMENTI

Za potrebe ovog istraživanja osmišljena je anketa od 27 pitanja kojom su prikupljeni podaci o zastupljenosti mitova o obiteljskom nasilju (npr. "Jedan šamar suprugu/zi zbog kojega nije nastupila nikakva vidljiva tjelesna ozljeda nije obiteljsko nasilje."), educiranosti (npr. "Koliko ste dosad bili na edukaciji/usavršavanju vezano za postupanje u slučajevima nasilja u obitelji?"), i zainteresiranosti za postupanje po predmetima obiteljskog nasilja (npr. "Kako biste ocijenili stupanj svoje zainteresiranosti za postupanje u slučajevima obiteljskog nasilja?").

5.3. Postupak

Istraživanje je provedeno tijekom mjeseca ožujka i travnja 2015. godine na razini PUZ-a. Prije provedbe istraživanja sudionicima je dana uputa da pri davanju odgovora na postavljena pitanja budu iskreni te da iznose svoj osobni stav, ne stav njih kao policijskih službenika, kao i da ne daju odgovore koji se očekuju od njih kao policijskih službenika, nego da svoje odgovore temelje isključivo na osobnim mišljenjima i uvjerenjima. Kako bi se postiglo navedeno, sudionicima je rečeno da je istraživanje anonimno, da mogu odustati u bilo kojem trenutku od istraživanja te da će se prikupljeni podaci prikazivati isključivo na razini PU zagrebačke, ne pojedinačnih ustrojstvenih jedinica. Ispunjavanje ankete trajalo je 20-ak minuta.

Hipoteze ovoga rada jesu:

- policijski službenici koji postupaju po predmetima obiteljskog nasilja uglavnom podržavaju mitove o obiteljskom nasilju, uključujući i one da je nasilničko ponašanje uzrokovano osobinama ličnosti
- policijski službenici koji postupaju u slučajevima nasilja u obitelji najčešće isto smatraju privatnom stvari
- policijski službenici većinom nisu zainteresirani niti educirani za postupanje u slučajevima obiteljskog nasilja.

6. REZULTATI I RASPRAVA

U nastavku su prikazani dobiveni rezultati. Dobiveni podaci obrađeni su deskriptivnom statistikom. U Tablici 3 prikazana je zastupljenost mitova o obiteljskom nasilju, odnosno što jest, a što nije obiteljsko nasilje. Nakon toga prikazana je zastupljenost vjerovanja o tome što je dovelo do nasilja u obitelji, a u Tablici 5 zastupljenost vjerovanja o uzrocima obiteljskog nasilja, odnosno čemu pripisuju nečije nasilničko ponašanje.

Tablica 3: Prikaz zastupljenosti mitova o obiteljskom nasilju među policijskim službenicima.

"Jedan šamar suprugu/zi zbog kojega nije nastupila nikakva vidljiva tjelesna ozljeda nije obiteljsko nasilje." ⁷²						
Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slazem se.	12	5,6	9	5,6	3	5,7
Ne slažem se.	178	83,2	133	82,6	45	84,9
Niti se slažem, niti se ne slažem.	24	11,2	19	11,8	5	9,4
"Kako bi zadržali obitelj na okupu, suprug/a, partner/ica trebali/le bi tolerirati (pretrpjeti) nekoliko šamara ili povremeno verbalno vrijeđanje (psovanje, nazivanje pogrdnim riječima i sl.) od strane svoga partnera."						
Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slazem se.	8	3,7	5	3,1	3	5,7
Ne slažem se.	179	83,6	135	83,9	44	83,0
Niti se slažem, niti se ne slažem.	27	12,7	21	13,0	6	11,3
"Ako su suprug/a, partner/ica posesivno ljubomorni prema svome partneru, to znači pravu ljubav."						
Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slazem se.	7	3,3	5	3,1	2	3,8
Ne slažem se.	177	82,7	129	80,1	48	90,6
Niti se slažem, niti se ne slažem.	30	14,0	27	16,8	3	5,6
"Vrijeđanje i fizičko nasilje prisutno je u većini bračnih (izvanbračnih i/ili istospolnih zajednica)."						
Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slazem se.	65	30,4	52	32,3	13	24,5
Ne slažem se.	93	43,5	73	45,3	20	37,7
Niti se slažem, niti se ne slažem.	56	26,1	36	22,4	20	37,8
"Žene su nasilne kao i muškarci."						
Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slazem se.	117	54,7	94	58,4	23	43,4
Ne slažem se.	39	18,2	28	17,4	11	20,8
Niti se slažem, niti se ne slažem.	58	27,1	39	24,2	19	35,8

Iz prikazanih rezultata vidljivo je da 5,6% sudionika smatra da jedan šamar ako za posljedicu nema vidljivu tjelesnu ozljedu ne bi trebalo okarakterizirati kao obiteljsko nasilje. Važno je napomenuti da je ovakav stav u suprotnosti s čl. 4. ZZNO-a koji izričito navodi da se pod nasiljem u obitelji smatra svaki oblik tjelesnog nasilja, odnosno primjena fizičke sile bez obzira je li nastupila tjelesna ozljeda ili nije. No većina policijskih službenika uključena u ovo istraživanje ne slaže se s navedenom tvrdnjom, dok se nešto više od četvrtine sudionika niti slaže niti ne slaže s tom tvrdnjom.

Iz Tablice 3 je i vidljivo kako 3,7 % sudionika smatra da bi partner trebao tolerirati nekoliko šamara ili povremeno vrijeđanje od strane svoga partnera kako bi zadržali obitelj na okupu, dok čak njih 12,7% niti se slaže niti se ne slaže s navedenim mitom. Ako navedene rezultate razmotrimo prema spolu, vidljivo je da je u odgovorima zastupljen približno jednak postotak kod muškaraca i kod žena. Na uzorku od 500 sudionika na području Grada Zagreba 1998. godine provedeno je istraživanje javnog mnijenja o problemu nasilja nad ženama. Dobiveni su rezultati da 86,8% sudionika prepoznaje da je nasilje nad ženama problem koji zahtijeva usmje-

72 Pitanja koja su prikazana u tablicama preuzeta su, uz određene izmjene, iz članka Medarić, Z., *Domestic Violence against Women in Slovenia: A Public Problem, Science and research centre of Koper, University of Primorska, Koper*, 2010., dostupan na www.hrcaak.srce.hr, pristupljeno 17. svibnja 2014. godine te mitovi i činjenice o obiteljskom nasilju navedeni na internetskoj stranici www.mup.hr, pristupljeno dana 15. prosinca 2014. godine i iz knjige autorica Ajduković, Pavleković, *op. cit.* u bilj. 10., str. 43.-52.

ravanje pozornosti javnosti, a njih 84,8% smatra da žene nisu dovoljno zaštićene. Svaki četvrti sudionik izjasnio se da postoje situacije kada je opravdano da muž/partner udari ženu.⁷³

S tvrdnjom da ako je partner posesivno ljubomoran prema svom partneru to znači pravu ljubav složilo se 3,3 % sudionika dok čak njih 14% niti se slaže, niti se ne slaže s navedenim mitom o obiteljskom nasilju. U odnosu na muškarce, manje žena smatra da posesivna ljubomora znači pravu ljubav. Gotovo trećina sudionika smatra kako je vrijeđanje i fizičko nasilje prisutno u većini zajednica, dok se nešto više od četvrtine sudionika niti slaže niti ne slaže s tom tvrdnjom. No, u usporedbi sa ženama, više muških sudionika složilo se s navedenom tvrdnjom.

S tvrdnjom "Žene su nasilne kao i muškarci" slaže se više od polovice sudionika, svaki peti se ne slaže, a oko četvrtine sudionika navodi da se niti slažu, niti ne slažu. Usporede li se odgovori muškaraca i žena, više je ispitanih muškaraca navelo da se slažu s tom tvrdnjom, dok su žene češće nego muškarci navodile da se niti slažu niti ne slažu sa ovom tvrdnjom. Odgovor "ne slažem se" podjednako je zastupljen u oba spola. Međutim, statistički podaci govore nam nešto sasvim drukčije, činjenica je da žrtva obiteljskog nasilja može biti svatko, ali ipak nasilje muškaraca nad ženama učestalije je i s mnogo težim posljedicama te ono ne prestaje s prekidom partnerskog odnosa, nego naprotiv, prema većem broju provedenih istraživanja upravo najveći rizik da će žena postati žrtvom nasilja u obitelji postoji nakon prekida partnerskog odnosa.⁷⁴ S druge strane o nasilju nad muškarcima nema jasnih podataka budući da je taj društveni problem još obavijen šutnjom, o njemu se vrlo malo govori i piše, gotovo da nema stručne literature i istraživanja koja su se bavila tom temom, poradi čega sa sigurnošću možemo reći da su vezano za nasilje nad muškarcima prisutne velike tamne brojke. Muškarci su češće žrtve emocionalnog i ekonomskog zlostavljanja koje je nemjerljivo jer nema vidljivih tragova, nerijetko se srame priznati što im se događa i upravo zbog toga treba podizati svijest javnosti o postojanju navedenog problema jer ono postoji u svakom društvu i ne smije ga se zanemarivati.⁷⁵

U nastavku slijede podaci o zastupljenosti vjerovanja o tome što je uzrokovalo nasilje u obitelji.

Tablica 4: "Zastupljenost vjerovanja o uzrocima nasilja u obitelji."

"U nekim slučajevima je suprug/a, partner/ica taj/ta koji/a je svojim ponašanjem izazvao/la svoga partnera i time ga natjerao/la na nasilno ponašanje."						
Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slažem se.	118	55,1	98	60,9	20	37,75
Ne slažem se.	41	19,2	28	17,4	13	24,5
Niti se slažem, niti se ne slažem.	55	25,7	35	21,7	20	37,75
"Žrtva nasilja u obitelji u većini situacija je svojim ponašanjem izazvala počinitelja i time skrivila njegovo ponašanje."						
Ukupno	N=214	%=100	M=114	%=100	Ž=53	%=100
Slažem se.	24	11,2	21	13	3	5,7
Ne slažem se.	128	59,8	93	57,8	35	66
Niti se slažem, niti se ne slažem.	62	29	47	29,2	15	28,3

73 Belamarić, J.; Kovačević, S.; Neuner, P., *Nasilje protiv žena: istraživanje: stop nasilju protiv žena*, Centar za žene žrtve rata, Zagreb, 2000.

74 Reiss, A. J., Roth, J. A., *Panel on the Understanding and Control of Violent Behaviour*, National Research Council, 1993., str. 234., dostupno na <http://www.nap.edu/openbook.php?recordid=1861&page=234>, pristupljeno 10. rujna 2014. godine.

75 Poredoš Lavor, D., Jerković, S., *Nasilje nad muškarcima*, dostupno na hrcak.srce.hr/file/117315, pristupljeno 9. travnja 2016. godine.

Jedan od čestih mitova s kojim se svakodnevno susrećemo kada govorimo o obiteljskom nasilju jest tvrdnja da je u nekim slučajevima partner taj koji je svojim ponašanjem izazvao svoga partnera i time ga natjerao na nasilno ponašanje. Obično se pod time misli kako je partner, najčešće žena, svojim ponašanjem izazvala takvu neželjenu reakciju. Više od pola sudionika, njih 55,1%, složilo se s tom tvrdnjom (60,9% muškaraca i 37,7% žena), a samo 19,2% (17,4% muškaraca i 24,5% žena) nije se složilo. Iako su brojne vladine i nevladine udruge nastojale preusmjeriti pozornost sa žena kao zlostavljača te pokazati da su žene u većini situacija žrtve obiteljskog nasilja koje one nisu ničim izazvale, ovo istraživanje pokazuje sasvim suprotno. Naime prema nekim istraživanjima provedenim u Sjedinjenim Američkim Državama žene mogu biti inicijatorice nasilja u obitelji, ali se njime češće koriste u svrhu samoobrane ili osвете.⁷⁶

Na ovo pitanje napravljena je i varijacija pitanja, na način da je prethodna tvrdnja "preokrenuta" i nakon pet pitanja postavljena je tvrdnja da je žrtva nasilja u obitelji u većini situacija svojim ponašanjem izazvala počinitelja i time skrivila njegovo ponašanje. S navedenom tvrdnjom složilo se 11,2% sudionika, a njih 59,8% nije se složilo, čime je zapravo potvrđena iskrenost većine sudionika pri davanju odgovora na postavljena pitanja. Iz navedenog zaključujemo da je nizak postotak sudionika koji smatra da je nečije nasilničko ponašanje zapravo reakcija na prethodnu provokaciju, iako prethodnu provokaciju ne isključuju kao jedan od uzroka nečijeg nasilničkog ponašanja.

Veći broj dualnog procesuiranja partnera u prekršajnim postupcima je izazvao reakcije javnosti i brojnih udruga koje se bave zaštitom prava žena, a čije nastojanje je da se žene prikazuju isključivo kao žrtve obiteljskog nasilja. Navedene udruge ističu da su žene u slučajevima dualnog procesuiranja zapravo sekundarno viktimizirane od strane sustava koji nije prepoznao stvarnog zlostavljača i zaštitio ih kao žrtve nego ih je još dodatno viktimizirao podnošenjem prekršajne prijave protiv njih. Prigovori dualnom procesuiranju su sve veći, a što autor osobno zna sa edukacija na kojima je sudjelovao. Međutim, nasilje u obitelji je multikauzalna pojava u kojoj ne postoji zlostavljač po spolu, nego samo zlostavljač, neovisno je li to muškarac ili žena, i svaki od partnera, ukoliko je među njima došlo do sukoba mora odgovarati za svoje postupke. Stavovi da je nasilje u obitelji isključivo posljedica težnje za dominacijom muškaraca nad ženama je još jedan od mitova o obiteljskom nasilju, a činjenica je ta da svatko može biti žrtva, ali i počinitelj obiteljskog nasilja. U novije vrijeme pojavljuje se sve više multidimenzionalnih teorija nasilja nad ženama koje uzroke nasilja vide u kompleksnim obrascima interakcije faktora na različitim razinama. Jedna od njih je socijalno-ekološka teorija nasilja koja smatra da je nasilje utemeljeno na međusobnom djelovanju osobnih, situacijskih i sociokulturnih faktora,⁷⁷ dok neki autori uz ove uzroke navode i kulturne te biološke uzroke obiteljskog nasilja.⁷⁸ Svako ponašanje koje ispunjava obilježje bilo prekršaja, bilo kaznenog djela nasilja u obitelji treba biti sankcionirano i uvijek moramo imati na umu da je zlostavljač onaj koji uzrokuje nasilje i koji je odgovoran za svoje postupke.

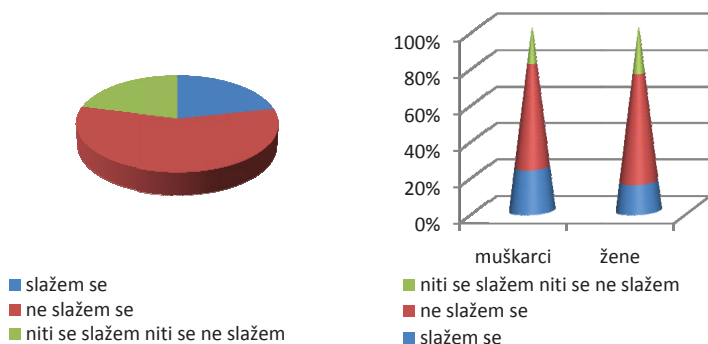
76 Mamula, M., Plašć, D. I., *Tipična žrtva obiteljskog nasilja u RH – sociodemografski profil*, Život i škola, godina 60, broj 32, str. 111.-128.

77 Klasnić, K., *Ekonomsko nasilje nad ženama u intimnim vezama u hrvatskom društvu – konceptualne pretpostavke*, Socijalna ekologija: časopis za ekološku misao i sociologijska istraživanja okoline, godina 20, broj 3, Zagreb, 2011., str. 348.

78 Čudina Obradović, M., Obradović, J., *Psihologija braka i obitelji*, Golden Marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2006.

U nastavku (Grafikon 1 i Grafikon 2) prikazana je zastupljenost mitova o obiteljskom nasilju općenito te s obzirom na spol sudionika.

Grafikon 1 i 2: Mitovi o obiteljskom nasilju

Suprotno hipotezi, iz Grafikona 1 vidimo da se više od polovice sudionika ne slaže s mitovima o obiteljskom nasilju, dok ih se oko trećine slaže. Pri tome je najveći postotak slaganja dobiven za tvrdnju "Žene su nasilne kao i muškarci". Postoje autori koji tvrde kako u obiteljskom nasilju prevladava rodna simetrija, odnosno da su muškarci i žene podjednako često počinitelji i žrtve obiteljskog nasilja. Neke studije potvrđuju ovu tezu, ali postoje i snažne kritike oko definicije nasilja i metodologije ovakvih istraživanja.⁷⁹ Istraživanje koje je proveo Kimmel proučavajući podatke koji potvrđuju, ali i negiraju rodnu simetriju dovelo ga je do zaključka da je u slučajevima nasilja u obitelji koja se odnose na zlostavljanje i ubojstva od strane bivših supružnika, ubojstva u braku i seksualna zlostavljanja udio žena i muškaraca kao počinitelja iznosi 1:4. S druge strane, nasilje koje se sastoji u stvaranju kontrole, dakle u ustrajnijim oblicima nasilničkog ponašanja, karakterističnije je za muškarce i čak 90% ovakvog nasilja počinili su muškarci. Kada se uzme u obzir seksualno zlostavljanje i zlostavljanje bivših supružnika, teorije da su žene nasilne kao muškarci "padaju u vodu". Dokazano je da su muškarci više nasilni nego žene, i to ne samo unutar četiri zida nego i na javnim prostorima.⁸⁰

Kada navedene rezultate razmotrimo prema spolu (Grafikon 2), manji je postotak žena nego muškaraca koji podržavaju mitove. No, postotak kod oba spola prelazi 10% što je izrazito visok postotak. Vjerovanje u mitove o obiteljskom nasilju dovodi do umanjavanja značaja problema, a što dokazuje i istraživanje koje je o nasilju u adolescentskim vezama 2004. godine proveo Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje. Navedeno istraživanje provedeno je u 22 srednje škole u RH odabrane metodom slučajnog uzorka. Istraživanjem su dobiveni alarmantni rezultati jer se 68% mladića i 65% djevojaka izjasnilo kako ne smatra ljubomoru nasilnim, kontrolirajućim ponašanjem. Čak naprotiv, 38% djevojaka i 40% mladića smatra da

79 Prema Holy E. i Miller, Mitchell J., 2007. V. u: Klasnić, K., *Ekonomsko nasilje nad ženama u intimnim vezama u hrvatskom društvu – konceptualne pretpostavke*, Socijalna ekologija: časopis za ekološko misao i sociološka istraživanja okoline, godina 20, broj 3, Zagreb, 2011., str. 342.

80 Kimmel, M. S., "Gender Symmetry" in *Domestic Violence*, A Substantive and Methodological Research Review, dostupno na <http://www.xyonline.net/sites/default/files/Kimmel,%20Gender%20symmetry%20in%20dom.pdf>, pristupljeno 7. travnja 2016. godine.

je ljubomora način na koji se može pokazati ljubav. Također je zabrinjavajuće što 15% mladića i 4% djevojaka smatra da je prihvatljivo da dečko udari djevojku ako ga je ona prevarila, 26% mladića i 13% djevojaka ne smatra šamaranje nasilnim ponašanjem, a čak 51% mladića i 31% djevojaka smatra da žena treba paziti da ne izaziva muškarca.⁸¹ Kada usporedimo navedene podatke s istraživanjem među policijskim službenicima, vidljiv je jedino zajednički stav o mitu da je u nekim situacijama partner taj koji je svojim ponašanjem izazvao svoga partnera i natjerao ga na nasilničko ponašanje, a s tim se slaže 55,1% sudionika, dok 51% mladića i 31% djevojaka smatra da žena treba paziti da ne izaziva muškarca.

Uz pomoć pet tvrdnji ispitana su vjerovanja o uzrocima nasilničkog ponašanja, poput individualnih osobina osobe, razine obrazovanja, socioekonomskog statusa itd. Rezultati su prikazani u Tablici 5.

Tablica 5: Zastupljenost vjerovanja o uzrocima nasilničkog ponašanja među policijskim službenicima.

"Nasilničko ponašanje urođena je karakteristika/osobina osobe."						
Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slažem se.	20	9,3	20	12,4	0	0
Ne slažem se.	146	68,2	111	68,9	35	66,0
Niti se slažem, niti se ne slažem.	48	22,5	30	18,7	18	34,0
"Teško djetinjstvo smatra se uzrokom nečijeg nasilničkog ponašanja."						
Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slažem se.	66	30,8	57	35,4	9	17,0
Ne slažem se.	65	30,4	46	28,6	19	35,8
Niti se slažem, niti se ne slažem.	83	38,8	58	36	25	47,2
"Alkoholiziranost osobe ili utjecaj droge stvarni je uzrok nasilničkog ponašanja."						
Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slažem se.	79	36,9	68	42,2	11	20,8
Ne slažem se.	63	29,4	41	25,5	22	41,5
Ni da, ni ne.	72	33,7	52	32,3	20	37,7
"Loša ekonomska situacija dovodi do nasilničkog ponašanja neke osobe."						
Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slažem se.	105	49,1	87	54,0	18	34,0
Ne slažem se.	39	18,2	28	17,4	11	20,8
Ni da, ni ne.	70	32,7	46	28,6	24	45,2
"Razina obrazovanja smatra se uzrokom obiteljskog nasilja (što je niži stupanj obrazovanja, veća je vjerojatnost da će se osoba nasilnički ponašati)."						
Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slažem se.	23	10,7	20	12,4	3	5,7
Ne slažem se.	144	67,3	103	64	41	77,4
Ni da, ni ne.	47	22,0	38	23,6	9	16,9

S obzirom na vjerovanja o uzrocima nasilničkog ponašanja, kao najčešći uzrok sudionici su odabirali lošu ekonomsku situaciju (49,1%), nakon čega slijede alkoholiziranost osobe ili utjecaj droge stvarni uzrok nasilničkog ponašanja (36,9%) i teško djetinjstvo (30,8%). Najmanje sudionika smatra da su osobine ličnosti i razina obrazovanja (oko 10%) uzroci nasilničkog ponašanja.

81 <http://www.sezamweb.net/hr/nasilje-u-adolescentskim-vezama/>, pristupljeno 5. ožujka 2016. godine.

Naime, mit da je nasilničko ponašanje urođena karakteristika/osobina osobe temelji se na biološkim i psihološkim teorijama o uzrocima obiteljskog nasilja koje su godinama proučavali brojni teoretičari.⁸² Iz dobivenih rezultata vidimo da se dvije trećine sudionika s tim teorijama ne slaže, ali njih 9,3% ipak smatra kako je nasilničko ponašanje urođena karakteristika neke osobe. To znači kako oni smatraju da je nasilnik rođen kao nasilnik i da je nasilničko ponašanje rezultat njegovih individualnih osobina te da njegovo ponašanje ništa ne može promijeniti niti na njega utjecati. Iz ovoga možemo zaključiti da su uvjerenja utemeljena na biološkim i psihološkim teorijama i dalje prisutna među policijskim službenicima. No treba naglasiti da je taj stav prisutan kod muškaraca, ali ne žena jer se nijedna sudionica nije složila s navedenim mitom. Iako i dalje ne postoji jedinstveno stajalište je li uzrok nečijeg ponašanja teško djetinjstvo, ono oko čega se slažu svi teoretičari jest da teško djetinjstvo sigurno nije jedini uzrok koji dovodi u odrasloj dobi do sklonosti nasilničkom ponašanju neke osobe.⁸³ Što se tiče utjecala alkohola i droge, nikada nije dokazano da su alkohol ili droga stvarni uzrok za nasilničko ponašanje neke osobe, iako se oni nerijetko koriste kao opravdanje za nečije nasilničko ponašanje. Svakako možemo zaključiti da utjecaj droge ili alkohola ima utjecaja na nasilničko ponašanje osobe.⁸⁴ Kada govorimo o razini obrazovanja dosadašnja istraživanja pokazuju da što je niži stupanj obrazovanja, veća je vjerojatnost da će se osoba nasilnički ponašati.⁸⁵

Gledano prema spolovima, u svih pet tvrdnji muškarci su iskazali više slaganje s istima. No, treba naglasiti da je trend, odnosno redosljed uzroka nasilničkog ponašanja prema zastupljenosti onih koji se slažu s određenom tvrdnjom, jednak kod muškaraca i žena.

Općenito, trećina sudionika slaže se s navedenim uzrocima nasilničkog ponašanja, trećina se ne slaže, a trećina se niti slaže niti ne slaže. Postoji mogućnost da će policijski službenici koji se slažu s navedenim tvrdnjama umanjivati značenje problema u konkretnim situacijama u kojima postupaju, što može dovesti do problema utvrđivanja tko je zlostavljač, a tko žrtva pa čak i još većeg porasta dualnog procesuiranja zbog prebacivanja odgovornosti za nasilje u obitelji i na žrtvu obiteljskog nasilja. Navedeno bi onda moglo utjecati na neprepoznavanje stvarne žrtve obiteljskog nasilja te nepružanje zaštite istoj.

Jedan od ciljeva ovoga rada bilo je ispitati stavove policijskih službenika je li nasilje u obitelji privatna stvar te bi li i sami prijavili sumnju u nasilje kod svojih susjeda. Rezultati su prikazani u tablicama 6 i 7.

Tablica 6: "Zastupljenost stava da je nasilje u obitelji privatna stvar."

Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slažem se.	34	15,9	27	16,8	7	13,2
Ne slažem se.	135	63,1	131	81,4	34	64,2
Niti se slažem, niti se ne slažem.	45	21	3	1,8	12	22,6

82 Op. cit. u bilj. 69.

83 Op. cit. u bilj. 65., str. 879.–880. Vidi i: Čudina-Obradović, M., Obradović, J., *Livnig abusive family relationships. Child's Reactions to Parental Conflicts of Lesser Intensity*, Društvena istraživanja, godina 8, broj 4, 1999., str. 475.–494., dostupno na hrcak.srce.hr/file/31853, pristupljeno 11. travnja 2016. godine.

84 Balić, S.; Divanović, D.; Ricijaš, N., *Nasilje i ubojstva među intimnim partnerima*, Kriminologija i socijalna integracija, godina 9, broj 1–2, str. 71.–84., str. 11.

85 Op. cit. u bilj. 69.

Suprotno očekivanjima, gotovo dvije trećine sudionika ne slaže se s tvrdnjom da je nasilje privatna stvar. No oko 16% sudionika smatra da je obiteljsko nasilje obiteljski problem dok ih se jedna petina niti slaže niti ne slaže s postavljenom tvrdnjom. Gledano prema spolovima, od 34 sudionika koji su se složili s tom tvrdnjom, 79,4% su muškarci, a 20,6% žene. Navedeno ukazuje na svijest policijskih službenika o štetnosti obiteljskog nasilja kako za samu obitelj u kojoj se nasilje događa tako i za društvo u cijelosti, ali isto tako ukazuje na važnost zastupljenosti obaju spolova pri pružanju intervencija u vezi s nasiljem u obitelji.

Tablica 7: “Hoćete li obavijestiti policiju ako sumnjate da su Vaš susjed/a izloženi obiteljskom nasilju od strane svoga partnera?”

Ukupno	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Svakako hoću.	87	40,7	75	46,6	12	22,6
Najvjerojatnije hoću.	88	41,1	58	36	30	56,6
Najvjerojatnije neću.	31	14,5	21	13	10	18,9
Sigurno neću.	8	3,7	7	4,4	1	1,9

Analizom Tablice 7 vidljivo je da se više od četvrtine sudionika izjasnilo da svakako hoće ili najvjerojatnije hoće obavijestiti policiju posumnja li da je njegov susjed izložen obiteljskom nasilju dok nešto manje od petine sudionika najvjerojatnije neće i sigurno neće prijaviti sumnju u obiteljsko nasilje kod svojih susjeda. Kada dobivene rezultate razmatramo prema spolu, vidimo da se 82,6% ispitanih muškaraca i 79,2% ispitanih žena izjasnilo da svakako hoće ili najvjerojatnije hoće obavijestiti policiju, dok se 17,4% ispitanih muškaraca i 20,8% ispitanih žena izjasnilo da najvjerojatnije neće ili sigurno neće. Međutim, pogledamo li odgovore “svakako hoću” i “najvjerojatnije hoću” možemo zaključiti da su muškarci izrazili “čvršći stav” vezano za podnošenje prijave policiji te se čak 22% više muškaraca u odnosu na žene izjasnilo da će “svakako” prijaviti sumnju u obiteljsko nasilje. U odgovorima “najvjerojatnije neću” veći je postotak žena u odnosu na muškarce (za 5,9%), dok u odgovorima “sigurno neću” 2,5% muškaraca više nego žena izjasnilo se da sigurno neće prijaviti sumnju u obiteljsko nasilje. Ovaj podatak zabrinjava jer otprilike svaki šesti policijski službenik “okrenut će glavu” u slučaju sumnje na nasilje u obitelji kod svojih susjeda. Međutim, tu je važno naglasiti da hrvatsko zakonodavstvo u čl. 6. st. 2. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima⁸⁶ navodi: “Policijski službenik i izvan službe poduzet će radnju spašavanja života i zaštite osobne sigurnosti ljudi i imovine”, čime je policijskim službenicima nametnuta dužnost postupanja. Isti Zakon ne predviđa sankcije u slučaju kršenja navedene odredbe, ali nepostupanjem prema istoj policijski službenici podliježu stegovnoj odgovornosti. Iz ovoga proizlazi da policijski službenici imaju zakonsku i moralnu obvezu prijaviti svaku sumnju u obiteljsko nasilje. Čak i kada su izvan službe, Zakon im nalaže da reagiraju, a ne da odluku o reagiranju temelje na svojoj osobnoj procjeni situacije i moralnim uvjerenjima.⁸⁷

86 Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine, broj 76/2009, 92/2014.

87 Ovdje je važno spomenuti jedan primjer iz prakse kada je policijski službenik, izvan službe, s ciljem sprječavanja narušavanja javnog reda i mira, legitimirao se kao policijski službenik te je tada napadnut od strane dvojice građana te je zadobio lake tjelesne ozljede zbog kojih je bio na bolovanju. Protiv građana je podnesena kaznena prijava za napad na službenu osobu, dok je Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje prvostupajskom i drugostupajskom odlukom odbio policijskom službeniku zahtjev za priznavanjem ozljede na radu s obrazloženjem da je navedenu ozljedu zadobio kada je bio izvan službe. Apsurd proizlazi iz činjenice da je čl. 16. st.1. t. 4. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju propisano da obvezno zdravstveno osiguranje za slučaj ozljede na radu imaju i osobe koje pomažu redarstvenim službama u obavljanju poslova iz njihove nadležnosti. Dakle, pravo za slučaj ozljede na radu ima osoba koja pomaže policijskom službeniku, a policijski službenik izvan redovnog radnog

Usporedbom odgovora u ova dva pitanja približno je jednak postotak onih sudionika koji nasilje smatraju privatnom stvari i onih koji neće prijaviti sumnju u obiteljsko nasilje. Iz navedenog zaključujemo da je jedan od mogućih uzroka neprijavlivanja obiteljskog nasilja policiji upravo u samim osobnim stavovima sudionika o obiteljskom nasilju. Naime, moguće je da oni koji smatraju da je obiteljsko nasilje privatna stvar ni neće prijaviti policiji posumnjaju li da je njihov susjed izložen obiteljskom nasilju.

Naposljetku, ispitano je jesu li policijski službenici dovoljno educirani i zainteresirani za postupanje u slučajevima obiteljskog nasilja. Rezultati su prikazani u Tablici 8.

Tablica 8: "Educiranost i motiviranost policijskih službenika."

Koliko ste dosad bili na edukaciji/usavršavanju vezano za postupanje u slučajevima nasilja u obitelji?						
	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Nijedanput.	70	32,7	54	33,5	16	30,2
Od 1 do 5 puta.	126	58,9	94	58,4	32	60,4
Od 6 do 10 puta.	8	3,7	6	3,7	2	3,8
Više od 10 puta.	10	4,7	7	4,4	3	5,6
Za sudjelovanje u prekršajnom postupku kao ovlaštenu tužitelj po optužnom prijedlogu koji je policija podnijela protiv počinitelja obiteljskog nasilja pripremam se:						
	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Ne pripremam se.	44	20,6	40	24,8	4	7,5
Manje od 10 minuta.	71	33,2	53	32,9	18	34
Oko 30 minuta.	48	22,4	37	23	11	20,8
Oko sat vremena i više.	15	7	9	5,6	6	11,3
Nikada nisam bio u ulozi ovlaštenog tužitelja.	36	16,8	22	13,7	14	26,4
Koliko ste žalba na presudu prekršajnog suda u slučajevima obiteljskog nasilja podnijeli u vremenu otkada radite po predmetima obiteljskog nasilja?						
	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Nijednu.	144	67,2	108	67,1	36	67,8
Od 1 do 5.	44	20,6	33	20,5	11	20,8
Od 6 do 10.	8	3,7	5	3,1	3	5,7
Više od 10.	18	8,5	15	9,3	3	5,7
Policijski službenici pri postupanju u slučajevima obiteljskog nasilja imaju previše "papirologije" što je demotivirajuće i vodi do manje kvalitetnog obavljanja posla te smanjenja mogućnosti pružanja kvalitetnije podrške žrtvi nasilja u obitelji.						
	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Slažem se.	169	79	133	82,6	36	67,9
Ne slažem se.	12	5,6	8	5	4	7,5
Niti se slažem, niti se ne slažem.	33	15,4	20	12,4	13	24,6

vremena nema prava za slučaj ozljede na radu u obavljanju policijskih poslova. Navedeno ukazuje na nužne izmjene Zakona kojima se reguliraju obveze i prava policijskih službenika izvan redovnog radnog vremena. Vidjeti: <http://nsp-muprh.eu/zastita-prava-policijskih-sluzbenika-obvezno-zdravstveno-osiguranje/>, pristupljeno 10. travnja 2016. godine.

Kako biste ocijenili stupanj svoje zainteresiranosti za postupanje u slučajevima obiteljskog nasilja?						
	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Uopće nisam zainteresiran.	4	1,9	3	1,9	1	1,9
Zainteresiran sam u mjeri da odradim ono što moram odraditi.	65	30,4	53	32,9	12	22,6
Zainteresiran sam.	89	41,6	66	41	23	43,4
U većini situacija odradim i više od onoga što se od mene očekuje.	47	22	32	19,9	15	28,3
Izuzetno sam zainteresiran.	9	4,1	7	4,3	2	3,8
Jeste li ikada bili nagrađeni od strane svojih rukovoditelja ili organizacije zbog nekog postupanja u slučaju nasilja u obitelji?						
	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Da.	4	1,9	4	2,5	0	0
Ne.	210	98,1	157	97,5	53	100
Da Vam se ponudi neko drugo radno mjesto unutar policije, ali u kojem ne biste postupali u slučajevima obiteljskog nasilja, biste li samo zbog toga prihvatili navedenu ponudu?						
	N=214	%=100	M=161	%=100	Ž=53	%=100
Da.	50	23,4	35	21,7	15	28,3
Ne.	95	44,4	74	46,0	21	39,6
Ne znam.	69	32,2	52	32,3	17	32,1

Suprotno hipotezi, većina policijskih službenika bila je na edukaciji/usavršavanju za postupanje u slučajevima obiteljskog nasilja. Pri tome ih je većina bila i po nekoliko puta. No ono što zabrinjava jest da više od trećine sudionika nikada nije bila na edukaciji/usavršavanju za postupanje u slučajevima obiteljskog nasilja, što je svakako u suprotnosti s Nacionalnim strategijama za zaštitu nasilja u obitelji u kojima se uvijek kao prioritet stavlja sustavno educiranje i usavršavanje stručnjaka, a među njima i policijskih službenika, koji rade u području zaštite od nasilja u obitelji. Navedeno sustavno osposobljavanje propisano je i u glavi 3. točki 3. Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine⁸⁸ te nositelj navedenog plana je MUP. Da čak jedna trećina policijskih službenika nikada nije bila ni nikakvoj edukaciji o postupanju u predmetima obiteljskog nasilja je zabrinjavajuća, a odražava se i na samu motiviranost policijskih službenika pri postupanju u predmetima obiteljskog nasilja što su pokazali i odgovori na sljedeća pitanja.

Na pitanje koliko se pripremaju za sudjelovanje u prekršajnom postupku kao ovlaštenu tužitelj po optužnom prijedlogu koji je policija podnijela protiv počinitelja obiteljskog nasilja, njih 20,6% odgovorilo je da se ne priprema, 33,2% da se priprema oko 10 minuta, a čak 16,8% da nikada dosad nije bilo u ulozi ovlaštenog tužitelja. U skladu s hipotezom, dobiveni rezultati ukazuju da policijski službenici nisu motivirani ili možda nemaju dovoljno vremena da se pripreme za ulogu ovlaštenog tužitelja jer u deset minuta pripreme ne može se kvalitetno odraditi priprema za glavnu raspravu.

Zabrinjavajući podaci dobiveni su i o broju žalbi na presudu prekršajnog suda u slučajevima obiteljskog nasilja podnesenih u vremenu otkada rade po predmetima obiteljskog nasilja. Naime, više od dvije trećine ih je odgovorilo da nisu podnijeli nijednu žalbu. Ovdje se može

postaviti pitanje jesu li oni kao ovlašteni tužitelji zaista toliko zadovoljni radom prekršajnog suda da ne osjećaju potrebu uložiti žalbu. Također se može postaviti i pitanje jesu li u tim situacijama i žrtve, koje nemaju pravo žalbe na presudu ako je optužni prijedlog podnesen od strane policije, bile zadovoljne presudom suda i je li njima pružena dovoljna zaštita od nasilnika.

Ono oko čega se policijski službenici međusobno slažu jest da pri postupanju imaju previše “papirologije” što je za njih demotivirajuće te vodi do manje kvalitetnog obavljanja posla te smanjenja mogućnosti pružanja kvalitetnije podrške žrtvi nasilja u obitelji. S navedenim složilo se čak 79% sudionika. Ukupno uzevši jedan od mogućih razloga, vrlo loših rezultata vezanih za pripremu u ulozi ovlaštenog tužitelja i broj podnesenih žalbi jest procjena policijskih službenika da je previše “papirologije” pri postupanju u slučajevima nasilja u obitelji. Kao rezultat, moguće je da policijski službenici odrade samo ono što je nužno kako bi žrtvi osigurali zaštitu, a sve ostalo prepuštaju slučaju, odnosno sudu da sam odluči na temelju onoga što su prikupili do trenutka podnošenja optužnog prijedloga. Iz navedenog očito da je angažman policije u samom prekršajnom postupku, od trenutka podnošenja optužnog prijedloga protiv počinitelja, ispod svih minimuma.

Pri ocjenjivanju vlastite zainteresiranosti za postupanje u slučajevima obiteljskog nasilja 41,6% sudionika izjasnilo se da su zainteresirani, 22% da u većini situacija odrade i više od onoga što se od njih očekuje, a 4,1% da je izuzetno zainteresirano. No, gotovo trećina sudionika (30,4%) navela je da je zainteresirana u mjeri da odradi ono što mora odraditi. S tim u vezi može se postaviti pitanje: “Koliko je to što se mora odraditi” i je li to dovoljno da se zaštititi žrtvu obiteljskog nasilja. Znači li to da nitko od njih ne traži podnošenje žalbi na presude prekršajnog suda pa ih zbog toga toliko malo i podnose ili pak to znači, kako je već navedeno, da su uglavnom zadovoljni odlukama sudova.

Rezultati istraživanja pokazuju da se 98,1% sudionika izjasnilo kako nikada nisu bili nagrađeni od strane svojih rukovoditelja ili organizacije zbog nekog postupanja u slučaju nasilja u obitelji. Gotovo četvrtina sudionika izjasnilo se da kada bi im se unutar policije ponudilo neko drugo radno mjesto, ali u kojemu ne bi postupali u slučajevima obiteljskog nasilja, prihvatili bi navedenu ponudu samo zbog tog razloga. Navedeni rezultati zaista su zabrinjavajući i smatramo da se unutar policijskog sustava nešto mora mijenjati i povećati interes policijskih službenika za postupanje u slučajevima nasilja u obitelji jer obiteljsko nasilje slučajevi su u kojima najčešće dolazi do tragičnih posljedica i ako angažman policijskih službenika pri postupanju u takvim predmetima nije na najvišoj mogućoj razini na kojoj može biti, tragične su posljedice neminovne, a zaštita žrtava vrlo je niska. Policijski službenici moraju biti svjesni da podnošenjem optužnog prijedloga protiv počinitelja nasilja u obitelji zaštita žrtve nije potpuna, nego da je to samo jedna karika u nizu mjera koje se moraju poduzeti kako bi se žrtvi omogućila potpuna zaštita od nasilnika. Policijski sustav to mora prepoznati i omogućiti policijskim službenicima dovoljno sredstava i vremena da završetkom intervencije na terenu te podnošenjem pismena prekršajnom sudu njihov posao nije završen, a zaštita žrtve nije ostvarena.

Navedeni problem mogao bi se riješiti kada bi MUP osnovao timove (posebne policijske jedinice) unutar temeljne policije, koje će osposobiti isključivo za postupanje u predmetima obiteljskog nasilja i koji će postupati samo u takvim situacijama bez uključivanja u druge intervencije na svome postajnom području. Ti timovi imat će dovoljno vremena da se posvete žrtvi, osiguraju joj maksimalnu zaštitu te u predmet budu uključeni od same dojava do okončanja postupka protiv počinitelja pa i dulje, ako je na snazi neka od zaštitnih mjera. Navedenim bi

se sigurno poboljšali rezultati njihovog postupanja te povećala kvaliteta zaštite žrtava obiteljskog nasilja. Same žrtve bi imale veće povjerenje u policijske službenike i policijski sustav kao takav te bi znale da su policijski službenici tu da im pomognu i da će ih saslušati i savjetovati koliko god to bude potrebno, da će sa njima biti i tijekom prekršajnog postupka, a prema potrebi i nakon okončanja istoga, a ne da su tu da odrade ono što moraju odraditi te da će odlaskom s mjesta dojave zapravo zaboraviti gdje su bili.

7. ZAKLJUČAK

Cilj istraživanja bio je ispitati zastupljenost mitova o obiteljskom nasilju, vjerovanja o uzrocima nasilničkog ponašanja, stavove prema obiteljskom nasilju, razinu educiranosti i motiviranosti za postupanje u slučajevima obiteljskog nasilja među policijski službenicima PU zagrebačke.

Ovim istraživanjem iz potpuno nove perspektive istraženi su mitovi o obiteljskom nasilju te su također dopunjena i prijašnja istraživanja domaćih i stranih autora koja su se orijentirala na javnu populaciju, a ne istraživanje mitova među osobama koje prema službenoj dužnosti postupaju u slučajevima obiteljskog nasilja. Posebno se kao cilj ovoga istraživanja istaknula educiranost i motiviranost policijskih službenika za postupanje u slučajevima nasilja u obitelji.

Suprotno hipotezi, više od polovice sudionika ne slaže s mitovima o obiteljskom nasilju, dok ih se oko trećine slaže. Pri tome je najveći postotak slaganja dobiven za tvrdnju "Žene su nasilne kao i muškarci". S obzirom na vjerovanja o uzrocima nasilničkog ponašanja, kao najčešći uzrok sudionici su odabirali lošu ekonomsku situaciju (49,1%), nakon čega slijede alkoholiziranost osobe ili utjecaj droge kao stvarni uzrok nasilničkog ponašanja (36,9%) te teško djetinjstvo (30,8%). Najmanje sudionika smatra da su osobine ličnosti i razina obrazovanja (oko 10%) uzroci nasilničkog ponašanja.

Istraživanje je pokazalo da policijski službenici koji prvi dolaze na mjesto obiteljskog nasilja te poduzimaju prve mjere zaštite žrtve obiteljskog nasilja s jedne strane su svjesni problema obiteljskog nasilja, ali i nadalje postoji visok stupanj tolerancije na obiteljsko nasilje i vjerovanje u mitove o obiteljskom nasilju. No, unatoč visokom stupnju tolerancije na obiteljsko nasilje ipak postoji i svijest o obiteljskom nasilju kao javnom problemu i spremnost policijskih službenika, i u privatno vrijeme, da zaštite žrtvu obiteljskog nasilja.

Istraživanje je također potvrdilo da gotovo trećina policijskih službenika nikada nije bila na edukaciji o obiteljskom nasilju, što zauzvrat može imati učinak na mjere i radnje koje poduzimaju pri postupanju u navedenim predmetima. Preporuka bi svakako bila sustavnije praćenje tko je, a tko nije bio na edukaciji te kontinuirano provođenje edukacije na razini svake ustrojstvene jedinice MUP-a. Ukupno uzevši, dobiveni rezultati ukazuju da je zbog složenosti problema obiteljskog nasilja nužna sustavna edukacija svih koji postupaju prema predmetima obiteljskog nasilja.

Ono što je zabrinjavajuće vrlo je niska motiviranost policijskih službenika nakon poduzetih prvih mjera zaštite žrtve po dojavi o obiteljskom nasilju, a što je sigurno posljedica i needuciranosti policijskih službenika. Nadalje, dobiveni rezultati pokazuju da se policijski službe-

nici uopće ne pripremaju ili vrlo malo pripremaju za ulogu ovlaštenog tužitelja u prekršajnom postupku, da je broj podnesenih žalbi po sudioniku na presude prekršajnog suda minimalan, kao i da bi velik postotak sudionika prihvatio neko drugo radno mjesto samo da ne postupaju po predmetima obiteljskog nasilja. Ako se dobiveni podaci uzmu u obzir, opravdano je postaviti pitanje koliko policijski službenik zaista može pružiti kvalitetnu zaštitu žrtvi obiteljskog nasilja te koliko se žrtve obiteljskog nasilja mogu osjećati sigurno i vjerovati policijskom službeniku da će poduzeti sve što je u njegovoj moći da zlostavljač bude kažnjen, a žrtva zaštićena.

Uzroke ovakvih rezultata trebalo bi tražiti i unutar samog policijskog sustava. No treba naglasiti da isto tako kao što ne postoji samo jedan uzrok nečijeg nasilničkog ponašanja, ne postoji niti samo jedan čimbenik koji je doveo do ovakvih rezultata.

No ono što pruža nadu jest činjenica da je gotovo 68% sudionika zainteresirano za postupanje u predmetima obiteljskog nasilja pri tome ih je oko 4% izuzetno zainteresirano, oko 22% sudionika odradi i više nego što se od njih očekuje, dok ih se oko 40% izjasnilo da su zainteresirani. Nešto manje od trećine sudionika izjasnilo se da odradi samo ono što mora odraditi, dok ih se 1,9 % izjasnilo da uopće nisu zainteresirani za postupanje po predmetima obiteljskog nasilja.

Sukladno navedenom MUP bi pri odabiru kadra koji će postupati u predmetima obiteljskog nasilja trebao uzimati u obzir i samu motiviranost policijskih službenika za rad po navedenim predmetima, pa čak i osnovati posebne policijske jedinice, kako je već navedeno u tekstu, kojima će jedina zadaća biti postupanje po obiteljskom nasilju, sankcioniranje počinitelja i zaštita žrtava. Sigurni smo da bi se takvim načinom organizacije povećala motiviranost i sam angažman policijskih službenika u ovim predmetima, a ono što je najvažnije i zaštita i sigurnost žrtava obiteljskog nasilja.

Ono što je sasvim sigurno jest da se na problematici obiteljskog nasilja treba još mnogo raditi, ne samo u zakonodavnim regulativama nego i na osobama koje provode te zakone i procesuiraju počinitelja te štite žrtve obiteljskog nasilja. Prema ovome istraživanju vidimo da iako već punih dvadeset godina radimo na sprječavanju obiteljskog nasilja i širenju svijesti o njegovu postojanju, i dalje smo vrlo daleko od cilja da možemo reći da smo društvo "nulte tolerancije na nasilje".

Kao i druga istraživanja i ovo istraživanje ima ograničenja immanentna metodama anketnih istraživanja. Smjernice za buduća istraživanja proizlaze iz prikazanih rezultata koji upućuju na potrebu daljnjih istraživanja, kako među samim policijskim službenicima tako i među drugim djelatnicima institucija (suci, državni odvjetnici, socijalni radnici, liječnici, učitelji itd.) koji postupaju po predmetima obiteljskog nasilja ili su isto postupajući u okviru svojih profesija dužni prijaviti policiji ili državnom odvjetništvu. Među navedenim osobama u cilju izvođenja daljnjih zaključaka, a koja bi dodatno verificirali rezultate ovog istraživanja, bilo bi preporučljivo provesti dodatna istraživanja. Tim dodatnim istraživanjima ovo bi istraživanje te izneseni rezultati i zaključci dobili na vrijednosti.

LITERATURA

1. Ajduković, Marina, Pavleković, Gordana, *Nasilje nad ženom u obitelji*, 2. dopunjeno izdanje, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 2004.
2. Ajduković, Marina, *Psihosocijalne intervencije s počiniteljima nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, broj 1, 2004., Zagreb, str. 171.–199.
3. Anić, J. R., *Demitologizacija nespojivosti ljubavi i nasilja u obiteljskom kontekstu: teološki pristup*, Split, 2010., str. 195.–200.
4. Bachman, Ronet, Coker, Ann L., *Police involvement in domestic violence: the interactive effects of victim injury, offender's history of violence, and race*, godina 10, broj 2, 1995., str. 91.–105.
5. Balić, Sandra; Divanović, Deniza; Ricijaš, Neven, *Nasilje i ubojstva među intimnim partnerima*, Kriminologija i socijalna integracija, godina 9, broj 1–2, str. 71.–84.
6. Belamarić, Jasna; Kovačević, Suzana; Neuner, Petronila, *Nasilje protiv žena: istraživanje: stop nasilju protiv žena*, Centar za žene žrtve rata, Zagreb, 2000.
7. Campbell, Jacquelyn, C., *Health consequences of intimate partner violence*, u: *The Lancet*, godina 359, broj 13, 2002., str. 1331.–1336., dostupno na <http://www.ayamm.org/english/Violence%20against%20women%203.pdf>, pristupljeno 5. ožujka 2016. godine.
8. Čudina-Obradović, Mira, Obradović, Josip, *Livnig abusive family relationships. Child's Reactions to Parental Conflicts of Lesser Intensity*, Društvena istraživanja, godina 8, broj 4, 1999., str. 475.–494., dostupno na hrcak.srce.hr/file/31853, pristupljeno 11. travnja 2016. godine.
9. Čudina Obradović, Mira, Obradović, Josip, *Psihologija braka i obitelji*, Golden Marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2006.
10. Gelles, Richar, J., *Violence in the Family: A Review of Research in the Seventies*, u: *Journal of Marriage and the Family*, godina 42, broj 4, 1980., str. 873.–885., dostupno na <http://www.jstor.org/stable/351830?seq=1#pagescantabcontents>, pristupljeno 8. ožujka 2016. godine.
11. Haralambos, H. i Heald, R.; *Uvod u sociologiju*, Globus, Zagreb, 1989.
12. Jelčić, Petra, *Nasilje nad ženama u obitelji*, Zagreb, diplomski rad, Filozofski fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2013. godina, dostupno na <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/2130/1/Jel%C4%8Di%C4%87,%20Petra.pdf>, pristupljeno dana 10. travnja 2016. godine.
13. Kaufman, Kanto Glenda, Straus, Murray A., *The "Drunken Bum" Theory of Wife Beating*, u: *Social Problems*, godina 34, broj 3, 1987., str. 213.–210., dostupno na <https://www.jstor.org/stable/800763?seq=1#pagescantabcontents>, pristupljeno 6. ožujka 2016. godine.
14. Kikić, Suzana; Odeljan, Renata; Šuperina, Marijan, *Obrazovanje policijskih službenika u području nasilja u obitelji*, Andragoški glasnik, godina 18, broj 2, Zagreb, 2014., str. 69.–86.
15. Kimmel, M. S., *"Gender Symmetry" in Domestic Violence, A Substantive and Methodological Research Review*, dostupno na <http://www.xyonline.net/sites/default/files/Kimmel%20Gender%20symmetry%20in%20dom.pdf>, pristupljeno 7. travnja 2016. godine.
16. Klasnić, K., *Ekonomsko nasilje nad ženama u intimnim vezama u hrvatskom društvu – konceptualne pretpostavke*, Socijalna ekologija: časopis za ekološku misao i sociologijska istraživanja okoline, godina 20, broj 3, Zagreb, 2011.
17. Kos, Jadranka, Rogić-Hadžalić, Dubravka, *Nasilje u obitelji 2001.–2006.*, Republika Hrvatska, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2008.

18. Kos, Jadranka, Rogić-Hadžalić, Dubravka, *Nasilje u obitelji: pravni okvir i pojavni oblici 2007.–2010.*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2012.
19. Mamula, M., Plašč, D. I., *Tipična žrtva obiteljskog nasilja u RH – sociodemografski profil*, Život i škola, godina 60, broj 32, str. 111.–128.
20. Matijević-Vrsaljko, Lj., *Pravna zaštita žene od obiteljskog nasilja*, u: Ajduković, M. i Pavleković, G., *Nasilje nad ženom u obitelji*, II. dopunjeno izdanje, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, str. 225.–232.
21. Medarić, Zorana, *Domestic violence against women in Slovenia, A Public problem?*, Revija za socijalnu politiku, svezak 18, broj 1, str. 25.–45, Zagreb, 2011., dostupno na www.hrca.hr, pristupljeno 17. svibnja 2014. godine.
22. Parker, Robert Nash, Auerhahn, Kathleen, *Alcohol, Drugs and Violence*, u: Annual Review of Sociology, godina 24, 1998., str. 291.–311., dostupan na <http://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.soc.24.1.291?journalCode=soc>, pristupljeno 7. ožujka 2016. godine.
23. Pennington, Donald C., *Osnove socijalne psihologije*, Jastrebarsko, Naklada Slap, 2001., str. 82.–107.
24. Poredoš Lavor, Daša, Jerković, Slavko, *Nasilje nad muškarcima*, dostupno na hrca.hr/file/117315, pristupljeno 9. travnja 2016. godine.
25. Reiss, A. J., Roth, J. A., *Panel on the Understanding and Control of Violent Behaviour*, National Research Council, 1993., str. 234, dostupno na <http://www.nap.edu/openbook.php?recordid=1861&page=234>.
26. Strmotić, Josip, *Policija i zaštita od nasilja u obitelji*, u: Ajduković, M. i Pavleković, G., *Nasilje nad ženom u obitelji*, II. dopunjeno izdanje, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 2003, str. 185.–198.
27. Vračan, Sandra, *Pravna zaštita od nasilja u obitelji: međunarodnopravni, poredbenopravni i pozitivnopravni aspekti*, doktorska disertacija, Zagreb, 2012.
28. Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama usvojena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 20. prosinca 1993. godine, Rezolucija 48/104, dostupna na <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/preuzimanje/dokumenti/un/a-res-48-104.pdf>, pristupljeno 19. prosinca 2014. godine.
29. Kazneni zakon Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000, 51/2001, 111/2003, 190/2003, 105/2004, 84/2005, 71/2006, 110/2007, 152/2008, 57/2011, 143/2012.
30. Kazneni zakon Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, pročišćeni tekst dostupan na <http://www.zakon.hr/z/98/Kazneni-zakon>, pristupljeno 7. veljače 2016. godine.
31. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kako je izmijenjena Protokolima br. 11 i 14 s Protokolima br. 1, 4, 6, 7, 12 i 13, službeni hrvatski prijevod, dostupna na <http://www.usud.hr/uploads/Konvencija%20za%20za%C5%A1titu%20ljudskih%20prava%20i%20temeljnih%20sloboda%20kako%20je%20izmijenjena%20Protokolima%20br.%2011%20i%2014%20s%20Protokolima%20br.%201,4,6.pdf>, pristupljeno 17. prosinca 2014. godine.
32. Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, dostupna na <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/preuzimanje/dokumenti/un/konoukldiskrzena.pdf>, hrvatski prijevod, pristupljeno 19. prosinca 2014. godine.
33. Konvencija protiv mučenja i drugog okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, usvojena 1984., stupila na snagu 1987., stupila na snagu za RH 8. listopada 1991. godine.
34. Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, dostupna na http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/images/pdf/prijelom_onlinekonvencija.pdf, pristupljeno 23. travnja 2015. godine.

35. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima usvojen na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 16. prosinca 1966. godine (rezolucija broj 2200 A /XXI/) stupio na snagu 23. ožujka 1976. godine, službeni hrvatski prijevod, dostupan na <http://www.uljppnm.vlada.hr/images/pdf/međunarodni/medjunarodnipakt-ogradjansk-im-i-politickim-pravima.pdf>, pristupljeno 17. prosinca 2014. godine.
36. Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2005. do 2007. godine (Narodne novine, broj 182/2004), dostupna na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/200412_182_3143.html, pristupljeno 20. prosinca 2014. godine.
37. Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Republika Hrvatska, Zagreb, 2011. godina; dostupna na <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/preuzimanje/dokumenti/nacstrat/nacionalna-strategija-2011-2016.pdf>, pristupljeno 20. prosinca 2014. godine.
38. Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova od 2006. do 2010. godine, Narodne novine, br. 114/2006, dostupna na <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/nacionalni-dokumenti/politike-planovi-programi-strategije/65-nacionalna-politika-rav-spolova.html>, pristupljeno 14. siječnja 2015. godine.
39. Nacionalna politika za ravnopravnost spolova od 2011. do 2015. godine, Narodne novine, br. 88/2011, dostupna na <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/nacionalni-dokumenti/politike-planovi-programi-strategije/nacionalna-politika-2011-2015.html>, pristupljeno 6. siječnja 2015. godine.
40. Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 162/1998.
41. Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011, 25/2013, 5/2015.
42. Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 103/2015.
43. Opća deklaracija o ljudskim pravima, usvojena i proglašena od Opće skupštine Rezolucijom 217 A (III) 10. prosinca 1948. godine, dostupna na <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/20091112143.html>, pristupljeno 15. prosinca 2014. godine.
44. Opća deklaracija o pravima čovjeka, službeni hrvatski prijevod, dostupna na <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHRTranslations/src2.pdf>, pristupljeno 17. prosinca 2014. godine.
45. Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije, Narodne novine, br. 27/2004, dostupno na <http://www.propisi.hr/print.php?id=1816>, pristupljeno 20. prosinca 2014. godine.
46. Pravilnik o načinu provedbe zaštitne mjere obveznog liječenja od ovisnosti, Narodne novine, br. 5/2011.
47. Pravilnik o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 29/2005, 78/2006.
48. Pravilnik o uvjetima, načinu i postupku ostvarivanja prava na jednokratnu pomoć, Narodne novine, br. 107/2014, dostupno na <http://propisi.hr/print.php?id=12281>, pristupljeno 30. lipnja 2015. godine.
49. Prekršajni zakon RH, Narodne novine, br. 107/2007, 39/2013, 157/2013, 110/2015 dostupno na <http://www.zakon.hr/z/52/Prekr%C5%A1ajni-zakon>, pristupljeno 6. veljače 2016. godine.
50. Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, dostupno na http://www.google.hr/url?sa=t&rc=1&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mspm.hr%2Fcontent%2Fdownload%2F8277%2F65146%2Fversion%2F1%2Ffile%2FProtokolopostupanjuuslucajunasiljauobitelji.pdf&ei=y4mUVJ-UHsz5aue-gfgO&usq=AFQjCNHVT3Pk0Dif-H9iERqadiIhza2lBQA&sig2=eiPw_8TU41ATGuNHwIctsUg&bvm=bv.82001339,d.d2s, www.mspm.hr, pristupljeno 20. prosinca 2014. godine.

51. Ustav RH, Narodne novine, br. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010, 5/2014.
52. Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine, br. 56/2015.
53. Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine, broj 56/2015, 61/2015.
54. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine, broj 76/2009, 92/2014.
55. Zakon o ravnopravnosti spolova, Narodne novine, br. 82/2008, dostupno na <http://www.zakon.hr/z/388/Zakon-o-ravnopravnosti-spolova>, pristupljeno 20. prosinca 2014. godine.
56. Zakon o socijalnoj skrbi, Narodne novine, br. 157/2013, 152/2014, 99/2015. dostupno na <http://www.zakon.hr/z/222/Zakon-o-socijalnoj-skrbi>, pristupljeno 6. veljače 2016. godine.
57. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 116/2003.
58. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 137/2009, 14/2010, 60/2010.
59. Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola, Narodne novine, br. 92/2014.
60. <http://www.sabor.hr/konacni-prijedlog-zakona-o-izmjenama-i-dopunama-ka>, pristupljeno 15. svibnja 2015. godine.
61. <http://www.stopvaw.org/WhatIsDomesticViolence2>, pristupljeno 27. lipnja 2014. godine.
62. www.mup.hr, pristupljeno 15. prosinca 2014. godine.
63. <http://www.mvpep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/ujedinjeni-narodi-%28un%29/ljudska-prava-u-rh/#1>, pristupljeno 19. prosinca 2014. godine.
64. <http://www.libela.org/vijesti/3540-nasilnicko-ponasanje-u-obitelji-ne-moze-biti-prekrsaj/>, Autonomna ženska kuća, pristupljeno 25. travnja 2015. godine.
65. <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/250542/Kazneni-zakon-iznimno-stetan-po-zrtve-obiteljskog-nasilja.html>, Autonomna ženska kuća, pristupljeno dana 7. veljače 2016. godine.
66. www.dzs.hr, pristupljeno 1. travnja 2014. godine.
67. <http://www.sezamweb.net/hr/nasilje-u-adolescentskim-vezama/>, pristupljeno 5. ožujka 2016. godine.
68. <http://nsp-muprh.eu/zastita-prava-policijskih-sluzbenika-obvezno-zdravstveno-osiguranje/>, pristupljeno 10. travnja 2016. godine.

Valentina Šapina*

DOMESTIC VIOLENCE EDUCATION, MOTIVATION AND ATTITUDES OF POLICE OFFICIALS

Summary

For the purpose of showing the seriousness and presence of violence within social boundaries and family surroundings, an analysis has been done of offences within the families related to time period between 2003-2013 on the basis of the Republic of Croatia. The research emphasizes the importance of police officials because in high percentage of cases they arrive first to the scene of domestic violence, and the way they handle this kind of situations, their estimations, attitudes towards the victim and its protection, are crucial elements for the victims' safety and determining the volume of perpetrators acts. The primary goal of this research was to determine the attitude of police officials about myths of domestic violence, and if they consider domestic violence private or public matter as well as the degree of their education and interest in offences of this kind, or handling domestic violence cases in general. The research was conducted among police officials working in Zagreb Police Directorate, where specific questionnaire was applied. Based on the result analysis we arrived at the conclusion that even though we solve and struggle against violent situations there is a high percentage of tolerance in these cases. Motivation and degree of education of officials are not at the required level that affects final results of efficiency among police officials and also the quality of protection given to the victim who needs it in domestic violence cases.

Keywords: *myths about domestic violence, statistic data analysis, public/private matter, efficiency, education, police officials*

* Valentina Šapina, mag. crim., univ. spec. iur. The 6th Police Directorate Zagreb, Zagreb County Police Administration, Ministry of the Interior of the Republic of Croatia. Velika cesta 22B, Zagreb-Odra. Email address: vgaspic@yahoo.com.

